

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 3. FEBRUAR 1978

ŠTEV. 5 (1851)

TUDI GRADIŠČANSKI HRVATI POUČARJAJO:

Sedanje ozračje nestrpnosti

je mogoče odstraniti samo z doslednim izpolnjevanjem čl. 7 državne pogodbe

Udeležbo na nedavnem tradicionalnem „Hrvaškem plesu“ na Dunaju so član izvršnega sveta in predsednik komiteja za odnose s tujino SR Hrvaške Ljubo Majerič in drugi predstavniki SR Hrvaške izkoristili za srečanja in pogovore s predstavniki gradiščanskih Hrvatov. Ob tej priložnosti so razpravljali o trenutnem težkem položaju hrvaške narodne skupnosti na Gradiščanskem ter o njenem sodelovanju z matičnim narodom in njegovo podporo v boju za dosledno izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe.

V Zelezem so se Majerič in drugi predstavniki SR Hrvaške v spremstvu jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Novaka Pribičevića razgovarjali s predsednikom Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem dr. Ivom Müllerjem in drugimi predstavniki HKD ter hrvaškega tiskarskega društva. Pri tem so posebno pozorno obravnavali predlog avstrijskega zveznega kanclerja dr. Kreiskega, naj bi predstavniki gradiščanskih Hrvatov pristali na sodelovanje v sosvetu hrvaške narodne skupnosti. Vendar so predstavniki

gradiščanskih Hrvatov kanclerjev predlog ocenili kot nesprejemljiv, dokler bi v sosvetu sodelovala tudi takojenovana Robakova skupina, ki je z zagovarjanjem asimilacijske in s tem germanizacijske politike zgubila vsako pravico govoriti v imenu gradiščanskih Hrvatov.

Prav zaradi tega so predstavniki gradiščanskih Hrvatov mnenja, da predlog kanclerja Kreiskega ni nič drugega kot poskus vračanja na staro prakso, to je zavlačevanje pri reševanju tistih osnovnih vprašanj manjšine,

ki jih predvideva državna pogodba. Vodstva društev in organizacij gradiščanskih Hrvatov so izrazila razočaranje spriču takšnega razvoja ter ugotovila, da je danes položaj manjšine težji kot kdajkoli prej. Zato so se odločno uprli zakonu o narodnih skupinah in odklonili sodelovanje v sosvetu za hrvaško narodno skupnost.

Hkrati so izrazili željo, da Jugoslavija in Hrvaška še naprej moralno in politično podpirata in ščitita hrvaško narodno skupnost in da matični narod še bolj poglobi in obogati oblike sodelovanja in pomoči. Prav tako so poudarili potrebo, da se v tem težkem položaju še bolj strnejo vrste manjšine in da se razkrinka asimilacijska in germanizacijska vloga Robaka in njegovih somišljenikov.

Hrvaška manjšina na Gradiščanskem je tudi močno prizadeta zaradi neskončnega zavlačevanja oblasti, da bi uresničile obljube o oddajah v hrvaškem jeziku tako v radiu kot na televiziji ter zaradi diskriminacijskega odnosa do hrvaških učiteljev. Poudarili so, da je v Gradšču zavladalo ozračje nestrpnosti do hrvaške narodne skupnosti, ki ga je mogoče odstraniti samo z doslednim uresničevanjem člena 7 avstrijske državne pogodbe. Kajti samo tako bi bilo mogoče ozdraviti vzdušje ter zagotoviti medsebojno zaupanje in sodelovanje, kar bi bil tudi osnovni pogoj za izgradnjo mostu zблиževanja in sodelovanja obeh držav.

Predsednik Majerič in drugi gostje iz SR Hrvaške so poudarili načelno in praktično doslednost jugoslovanske politike, da podpira manjšine in da nasploh sodeluje pri reševanju položaja narodnosti. Poleg številnih oblik sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo, Hrvaško in Gradiščansko ter drugih republik in pokrajin — so poudarili predstavniki SR Hrvaške — je manjšinsko vprašanje tisto, ki ostaja v središču zanimanja jugoslovanskih narodov, saj številna vprašanja s tega področja resno bremenijo odnose med državama ter nadaljnje razširjanje in poglobljanje sodelovanja obeh sosed na vseh področjih njihovih stikov.

Prav tako se je proti sodelovanju v manjšinskem sosvetu izrekel tudi predsednik Hrvaškega akademskega kluba na Dunaju Jurica Čenar, ki je dejal, da sedanji zakon o narodnih skupinah in oblikovanje sosveta ni nič drugega kot zavlačevanje rešitve resničnih problemov gradiščanskih Hrvatov, ki zato zahtevajo neposredne razgovore z avstrijsko vlado, ki bodo sloneli na uresničevanju člena 7 državne pogodbe. Gradiščanski Hrvati že 23 let čakajo na uresničitev svojih pravic, ki jim jih jamči državna pogodba. „Novi zakon, za katerega avstrijska vlada trdi, da je z njim izpolnila določila 7. člena državne pogodbe, pa je v bistvu samo nesprejemljiva revizija državne pogodbe, ki v ničemer ne uresničuje pravic hrvaške narodnosti.“

Hrvaški akademski klub je že večkrat opozoril na nevarnosti, s katerimi grozi novi zakon, je spomnil predsednik Čenar ter dejal, da je kancler Kreisky v pogovorih s predstavniki gradiščanskih Hrvatov postavil rok do 1. marca, do katerega se morajo odločiti, ali bodo sodelovali v sosvetu. „Toda Hrvaški akademski klub meni, da sedaj ni videli prave priložnosti, da bi kmalu lahko prišlo do razgovorov z vlado.“ Zato želijo sedaj predvsem mobilizirati hrvaško narodno skupnost in vse demokratske avstrijske državljane, da vladajoči in obema opozicijskima strankama preprečijo uveljavljanje ozkih političnih interesov in se namesto tega lotijo iskrenega izpolnjevanja mednarodnih obveznosti Avstrije.“

Evropska miselnost se mora izražati v dejanjih

Avstrijski zvezni predsednik dr. Kirchschräger je prejšnji teden uradno obiskal sedež Evropskega sveta v Strasburgu, kjer je pred zbranimi predstavniki vseh včlanjenih držav v daljšem govoru razčlenil poglede na evropsko združevanje in sploh na evropsko miselnost.

V središču svojega izvajanja je postavil zvezni predsednik Kirchschräger koncept o svobodi in dostojanstvu človeka. Dejal je, da je treba ta koncept uresničevati v vseh včlanjenih državah, kar pomeni zagotovitev svobode mnenja; pomeni, da so socialne potrebe posameznega človeka iskrena zadeva vlade in parlamenta. „Moramo pa tudi dokazati,“ je poudaril dr. Kirchschräger, „da so zahteve manjšin po ohranitvi narodnost-

nega značaja skrb celotne države. In najdragocenejši del našega prizadevanja za človekove pravice in svoboščine mora biti ta, da jih brez izjeme uresničimo v lastni državi.“

Prav v zvezi s temi izjavami bi njegove besede, ko je obžaloval, da v evropskem svetu ni vedno dovolj pripravljeno in volje za iskanje takih rešitev, ki bi bile sprejemljive za vse, lahko prenesli na Avstrijo in njeno manjšinsko politiko, ki se je ravno v zadnjem času namesto skupnega iskanja sprejemljivih rešitev odločila za brezobziren diktat večine nad manjšino in tako — tudi v luči izvajanja predsednika Kirchschrägerja — dokazala, da še nikakor ni dozorela za Evropo jutrišnjega dne.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

VABI NA

spominsko svečanost

ki bo v nedeljo 12. februarja 1978 s pričetkom ob 11. uri na grobu narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža na pokopališču v Svečah.

Na sporedu polaganje vencev, nagovor in kulturni program.

Svečanost, ki jo prireja Zveza koroških partizanov vsako leto v sodelovanju z ZZB NOV Jesenice, je namenjena spomnu na junaški protifašistični boj, v katerem smo tudi koroški Slovenci doprinesli ogromno žrtev; je pa tudi opomin, da moramo čuvati pridobitve tega boja ter zastaviti vse sile proti ponovnemu oživiljanju miselnosti nacizma in nacionalizma.

Ta zavest nam nalaga, da se svečanosti udeležimo v čim večjem številu.

Odbor

SLOVENSKA
PROSVETNA
ZVEZA

VABI NA

Prešernovo proslavo

OB SLOVENSKEM KULTURNEM
PRAZNIKU

IN V POČASTITEV 100-LETNICE
ROJSTVA PESNIKA

Otona Župančiča

v četrtek 9. februarja 1978 ob 19.30 uri v dvorani „Aula slovenica“, Celovec, Pavličeva 5—7.

V sporedu bodo poleg slavnostnega govornika, dr. Lojzeta Krakarja, sodelovali še mešani oktet SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni ter recitacijska skupina SPZ.

Ljubitelji slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo na proslavi bomo izpričali povezanost z narodno celoto.

Odbor

MINIČ V SKUPŠČINI SFRJ:

Manjšinska politika Avstrije je v nasprotju z državno pogodbo

V skupščini SFRJ je podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič obširno poročal o jugoslovanski zunanji politiki v letu 1977. Pri tem je posebej spregovoril tudi o odnosih s sosednjimi državami in kot posebno pozitivne ocenil odnose z Italijo, kjer bo nadaljnje izvajanje osimskih sporazumov velikega pomena za odnose med obema državama.

Glede jugoslovansko-avstrijskih odnosov je Minič dejal, da se je tudi v minulem letu nadaljevalo sodelovanje na raznih področjih, „toda naše celotne medsebojne odnose še naprej resno obremenjujeta stališče in politika avstrijske vlade do pravic in položaja slovenske in hrvaške manjšine, ki sta v nasprotju s črko in z duhom državne pogodbe“. V tej zvezi je jugoslovanski zunanji minister še naglasil, da bi Avstrija z uresničevanjem svojih nedvoumih mednarodnopravnih obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe, ustvarila ugodne pogoje za vsestranski razvoj dobrega sosedskega sodelovanja.

O „objektivnem zoževanju“ bilateralnih odnosov je Minič govoril v zvezi z Bolgarijo in njenim odnosom do makedonskega vprašanja, medtem ko je odnose z vsemi drugimi sosedi ocenil kot dobre in prijateljske.

Ko je ocenjeval odnose z zahodnimi državami, je Minič opozoril zlasti na težave v gospodarskem sodelovanju ter naglasil potrebo,

da bi zahodne industrijske države osvojile bolj realistično in konstruktivno sodelovanje z Jugoslavijo. V zvezi z bilateralnimi odnosi z nekaterimi zahodnimi državami pa je Minič omenil tudi še vedno nerešeni problem tolerantnega zadržanja teh držav napram fašistično-teroristični emigraciji, ki razvija najrazličnejšo protijugoslovansko dejavnost od napadov na diplomatska predstavništva vse tja do priprav in poskusov terorističnih diverzij v Jugoslavijo. Vlade teh držav napravijo še vse premalo, da bi preprečile take dejavnosti fašistično-teroristične emigracije, je dejal Minič ter naglasil, da se Jugoslavija ne more sprijazniti s tem, da bi se taka dejavnost nadaljevala.

Pri oceni sodelovanja z vzhodnimi socialističnimi državami je Minič razumljivo dal poseben poudarek odnosom s Sovjetsko zvezo. Ugotovil je, da se je sodelovanje odvijalo na osnovi beograjske in moskovske deklaracije ter dokumentov, ki so jih predstavniki obeh držav podpisali ob raznih srečanjih. Ob tem je posebej naglasil lanskoletni obisk predsednika Tita v Sovjetski zvezi ter dejal, da na široki in enakopravni osnovi zgrajeni odnosi predstavljajo stvarne pogoje za nadaljnji razvoj plodnega sodelovanja. V smislu skupno določenih načelnih osnov in usklajenih programov pa se je razvijalo sodelovanje tudi z drugimi vzhodnimi socialističnimi državami, kar je hkrati pogoj za nadaljnji razvoj.

Uresničenje enakopravnosti ne sme biti pogojeno s številčno močjo manjšine

„Uresničevanje politike nacionalne enakopravnosti je za našo večnacionalno skupnost zelo pomemben dejavnik socialističnega razvoja, stabilnosti naše družbe in krepitve bratstva in enotnosti — je sestavni del boja za socializem in vsebino vsakodnevne aktivnosti vseh samoupravnih sil.“ Tako je poudaril predsednik predsedstva SR Srbije Dragoslav Marković, ko je govoril članom političnega aktiva občine Dimitrovgrad, kjer so razpravljali o uresničevanju politike nacionalne enakopravnosti v obmejnih predelih, kjer živi bolgarska narodnost.

V tej razpravi so dajali poseben poudarek gospodarskim temeljem nacionalne enakopravnosti ter je bilo zagotovljeno, da se bo politika polne nacionalne enakopravnosti uresničevala z dosledno realizacijo politike spodbujanja hitrejšega gospodarskega razvoja prizadetih področij. Poleg tega pa se — kakor je bilo ugotovljeno na omenjenem posvetu — politika polne nacionalne enakopravnosti uspešno uveljavlja tudi z uvajanjem dvojezičnega pouka v šolah in dvojezičnosti v organe uprave, sodišč in drugih služb ter z razvojem sistema informiranja v bolgarskem jeziku. Pri tem pa so posebej poudarili, da realizacija te politike ni pogojena s številčnostjo pripadnikov posameznih narodnosti.

Nadaljnemu koraku po poti k vsestranski enakopravnosti je ve-

ljala tudi nedavna seja komisije za narodnosti skupščine SR Slovenije ter komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja ter narodnosti pri republiški konferenci SZDL Slovenije, na kateri so razpravljali o uvedbi oddaj ljubljanske RTV v madžar-

ščini. Izhajali so iz stališča, da je v Jugoslaviji vsaki narodnosti z ustavo zajamčena tudi pravica do informiranja v materinem jeziku. Hkrati pa so ugotovili, da radijske in televizijske oddaje v jeziku narodnosti nedvomno veliko prispevajo k sožitju med manjšinskimi in večinskimi narodom, obenem pa oglašujejo tudi sodelovanje s sosedji.

Italijansko narodnost v Sloveniji in Hrvaški že vrsto let v njenem materinem jeziku obvešča RTV Koper, ki ima oddaje v italijanščini tako po radiu kot po televiziji. Za madžarsko narodnost vprašanje še ni tako zadovoljivo rešeno: radio Murska Sobota sicer na teden tri in pol ure oddaja v madžarščini, pogrešajo pa televizijske informacije v tem jeziku. Zato so na seji predlagali vrsto rešitev, za prvo silo pa so sklenili, da bo TV Ljubljana začela takoj in neposredno prenašati oddaje, ki jih v madžarščini vsak dan posreduje TV Novi Sad v sodelovanju s TV Zagreb. Hkrati pa bo TV Ljubljana ob pomoči in sodelovanju madžarske narodnostne skupnosti v SR Sloveniji pripravljala posebne oddaje iz njenega življenja, ki jih bo potem TV Novi Sad uvrščala v svoj program.

V duhu spoznanja, da mora biti kultura matičnega naroda za manjšino neusahljiv vir njene življenjske moči, pa je bil v Portorožu enotedenski seminar za pripadnike italijanske narodnosti v Jugoslaviji. Gre za prireditve, ki so že v zadnjih letih pokazale izredno lepe uspehe, pa tudi letošnji seminar je pokazal in potrdil, kako važnega pomena so stalni stiki med manjšino in njenim matičnim narodom.

Letošnjega seminarja italijanskega jezika in kulture za profesorje in dijakke italijanskih srednjih šol z obalnega območja, Istre, Reke in iz drugih krajev se je udeležilo okoli sto slušateljev, navzoči pa so bili tudi visoki predstavniki političnega in kulturnega življenja z obeh strani meje, kar velja tudi za predavatelje. Poleg izrazito pedagoških tem so obravnavali tudi aktualna dogajanja v italijanski kulturi in umetnosti, prav tako pa je vzbudila široko zanimanje tudi razprava o aktualnih problemih, ki zadevajo razvoj odnosov med Italijo in Jugoslavijo.

Slovenski novinarji obiskali ZSO v Celovcu

V sredo 25. januarja 1978 so sedež Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v Celovcu obiskali predstavniki sredstev javnega obveščanja v Sloveniji. Na prijateljskem delovnem in informativnem pogovoru so predstavniki ZSO slovenske novinarje seznanili s trenutnim narodno političnim položajem slovenske narodne skupnosti na Koroškem in z delovnimi načrti za letošnje leto.

Ob tej priložnosti so se dogovorili o sodelovanju v obojestransko korist na področju informiranja, še posebej, kar zadeva Slovenski informacijski in dokumentacijski center (SINDOK) v Celovcu.

Znanstveno delo med Slovenci v Italiji

Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu je imel prejšnji teden svoj četrti redni občni zbor, na katerem so pregledali delo v zadnjem letu, pa tudi v vsej dosednji dobi obstoja in delovanja te ustanove, predvsem pa napravili načrte za bodočnost, ko bo prav inštitut moral opraviti izredno pomembno delo v korist obstoja in enakopravnosti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Saj je bilo na občnem zboru izrecno ugotovljeno, da uspešno delovanje Slovenskega raziskovalnega inštituta lahko pripomore k ugodni rešitvi številnih problemov vse slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. In v tej perspektivi sta tudi že bili načrtani dve glavni nalogi za bližnjo bodočnost: prva važna preizkušnja bo bližnja manjšinska konferenca, ki jo prireja videmska pokrajina ter je podružnica inštituta v Čedadu že prevzela pobudo za pripravo gradiva; drugi problem pa je oz. bo sodelovanje s posebno komisijo za proučevanje vprašanj slovenske manjšine v deželi Furlaniji-Juljski krajini, ki je bila pred kratkim — kakor smo poročali tudi v našem listu — imenovana pri predsedstvu vlade v Rimu. (Član te komisije je tudi direktor inštituta v Trstu dr. Karel Šiško, ki je udeležence občnega zbora odnosno vse članstvo pozval, naj tesno sodeluje s člani komisije, da bodo le-ti imeli na razpolago čim bolj izčrpano dokumentacijo o vseh potrebah in zahtevah Slovencev v Italiji.)

V poročilu o delu inštituta v zadnjem letu je bilo govora o najrazličnejših akcijah. Tako so v Beneški Sloveniji začeli z raziskavo o tržišču delovne sile v Italiji in tujini; v beneški občini Sovodnje se je inštitut lotil nove raziskave; na Goriškem je zaključil raziskavo o Standrežu in začel zbirati podatke za podobno raziskavo v števtrajnski občini; na Tržaškem se je zaključilo kartiranje in zbiranje podatkov na območju proste industrijske cone, zaključena je bila raziskava o Lonjerju in je zdaj v teku njena analiza. Širšega pomena pa sta gotovo vzorčna raziskava o na-

ročnikih Primorskega dnevnika, ki jo je inštitut zdaj končal, ter zbiranje podatkov o slovenski šoli na Tržaškem in Goriškem.

Občni zbor pa je pokazal, da inštitut ne beleži samo uspehe pri svojem delu, temveč se mora boriti tudi s težavami, ki nastajajo predvsem zaradi tega, ker inštitut nima dovolj denarnih sredstev. Tako je bilo ugotovljeno, da ima inštitut zdaj sicer dokaj jasno začrtane smernice svojega dela, vendar bo številne zastavljene naloge težko izpolnjevati brez ustrezne finančne podlage. Dolej je prejel inštitut sredstva skoraj v celoti iz kulturnega sklada SKGZ, toda v bodoče pričakuje pomoč predvsem tudi iz javnih sredstev dežele.

Razvoj avstrijskega prebivalstva ob blaginji tudi še veliko revščine

Statistični podatki o razvoju avstrijskega prebivalstva v letu 1977 med drugim kažejo, da v nekaterih zveznih deželah število smrtnih primerov močno presega število rojstev, da so torej predeli Avstrije teoretično obsojeni na to, da „izumrejo“. Na prvem mestu glede takega razvoja je bil Dunaj, kjer so lani zabeležili 25.663 smrtnih primerov in le 13.034 rojstev. Sledila je Nižja Avstrijska z 18.623 smrtnimi primeri in 15.138 rojstvi, medtem ko je bilo razmerje na Gradiščanskem precej izravnano: 3331 smrtnih primerov in 3039 rojstev.

Vendar pa zaradi tega še ni nobene nevarnosti, da bi rod Avstrijcev res izumrl, kajti ostalih šest zveznih dežel precej poskrbi za nadomestilo „izgube“ v omenjenih treh zveznih deželah. V tem oziru vodi Tirolska, ki je lani zabeležila presežek rojstev za 2642 oseb, na drugem mestu je bila Predarlška s presežkom v višini 2416 oseb, Zgornja Avstrijska je imela 2034 rojstev več kot smrtnih primerov, Solnograška je zabeležila „presežek“ 1758 in celo Koroška je prispevala za „izravnavo“ 972 rojstev več kot smrtnih primerov, medtem ko je bila Štajerska najbolj „v ravnotežju“, saj je število rojstev le za 186 oseb presežlo število smrtnih primerov.

Število rojstev je bilo v primerjavi s skupnim številom prebivalstva najvišje na Predarlškem, kjer so na 1000 prebivalcev zabeležili 15,6 rojstev; na Solnograškem jih je bilo 13,7, na Tirolskem 13,5, na Koroškem 12,3, na Zgornjem Avstrijskem 12,2, na Štajerskem 11,8, na Gradiščanskem 11,4, na Nižjem Avstrijskem 10,8 in na Dunaju le 8,2.

Obratno pa je Dunaj vodil pri številu sklenjenih zakonskih zvez, saj se v njegovem mestu Avstrije leta 1977 poročilo kar 9392 parov, na Nižjem Avstrijskem jih je bilo

8537, na Zgornjem Avstrijskem 7702, na Štajerskem 7139, na Tirolskem 3189, na Koroškem 3058, na Solnograškem 2668, na Predarlškem 1737 in na Gradiščanskem 1704.

Z ozirom na razvoj avstrijskega prebivalstva pa so bili te dni objavljeni tudi še drugačni podatki, ki dajejo zanimivo sliko razmer v naši državi. Zvezna vlada je prejšnji teden pod geslom „Boj zoper revščino“ priredila na Dunaju posvet, na katerem so predstavniki raznih ustanov razpravljali o tem, ali so med avstrijskim prebivalstvom tudi ljudje, ki živijo v pomanjkanju, v revščini ali bedi. Pri tem so izhajali iz predpostavke, da je bilo leta 1971 „uradno“ ugotovljenih 450.000 oseb, ki so imele nižje dohodke od takomenovanega življenjskega minimuma in so jih zato proglasili za „reveže“.

Tokrat so prišli do povsem drugačnih zaključkov. Z računskimi operacijami so namreč „rešili“ vprašanje revščine na ta način, da so ob upoštevanju izravnalnih doklad in skrbniških rent ugotovili, da danes nihče več nima nižjih dohodkov od uradno določenega minimuma, ki znaša zdaj 2205 šilingov. Kako se pri takih „dohodkih“ sploh da živeti, more povedati le tisti, ki je obsojen na tako usodo, pri čemer zlasti niso upoštewane nenehne podražitve, ki človeka z najnižjim dohodkom gotovo mnogo bolj prizadenejo kot tistega, ki mu ni treba vsak šiling najmanj dva ali trikrat obrniti, predno ga izda.

Zato je dosti bolj realna ugotovitev predstavnika rentnikov in upokojencev, ki je na posvetu navedel, da je danes v Avstriji približno milijon ljudi, ki imajo na mesec manj kot 3300 šilingov za svoje življenje. To pomeni, da je v Avstriji precej revščine tudi še danes, ko radi govorimo o splošni blaginji.

Obveščanje javnosti o položaju narodnih manjšin

Solidarnostni komite za pravice manjšin v Salzburgu napoveduje, da bo meseca marca 1978 začel izdajati poseben časopis, v katerem bo poročal o položaju narodnih manjšin v Avstriji in v Evropi. Časopis bo izhajal vsak drugi mesec.

Za prvo številko so predvideni naslednji prispevki: stališče k „beli knjigi“ avstrijske zvezne vlade o položaju koroških Slovencev, recenzija knjige „Avstrija in njeni Slovenci“ [Haas-Stuhlfarrner], pregled o procesih proti koroškim Slovincem, zapiski s potovanja po južnem Koroškem, poročilo o lanskem Oktobrskem taboru [v Dvorcu pri Hodišah] in komentar k podelitvi srebrnega častnega odlikovanja za zasluge za republiko Avstrijo deželnemu glavarju Wagnerju; poleg tega bodo objavljeni izvlečki iz slovenskega tiska ter opozorila na razne prireditve.

Interesenti lahko naročijo novi časopis pri salzburškem Solidarnostnem komiteju [Salzburger Solidaritätskomitee für die Rechte der Minderheiten, Postfach 59, 5010 Salzburg]. Posamezna številka bo stala 5 šilingov, proti vplačilu prispevka najmanj 50 šilingov na leto pa bo komite redno pošiljal časopis in druge svoje publikacije. Prispevek je treba vplačati na konto Solidarnostnega komiteja pri hipotečni banki Salzburg, štev. 234 7543.

Solidarnostni komite za pravice manjšin v Salzburgu, ki bo s svojim časopisom lahko bistveno prispeval k obveščanju nemške govoreče javnosti o položaju narodnih manjšin v Avstriji, pa išče tudi ljudi, ki bi pošiljali pismene prispevke za njegov časopis oziroma drugače podpirali njegova prizadevanja.

Tudi odnos do tujcev je merilo demokracije

Ko je bila gospodarska konjunktura v Avstriji na višku in je že močno primanjkovalo domače delovne sile, podjetniki kar niso vedeli, kako bi dobili čim več delovnih ljudi iz drugih držav — posebno za take poklice in za takšna dela, kjer domačini navadno že sploh niso več hoteli delati. Na široko se je razvilo brezobzirno izkoriščanje tuje delovne sile in šele polagoma je po prizadevanjih držav, iz katerih so ti delavci prihajali, uspelo doseči predpise, ki so tuje delavce vsaj za silo zaščitili. Zdaj, ko je konjunktura konec in tudi na vrata Avstrije neizprosno trka brezposelnost, pa tuji delavci, še večeraj iskani in dobrodošli, postajajo nezaželjeni — breme, ki se ga je treba znebiti.

Posebno nepriljubljeni pa so seveda tisti tuji delavci, ki so se zavzemali za pravice svojih tovarišev ter se bojevali proti diskriminiranju tujcev. Taki borci za demokracijo so trn

v peti tudi oblastem. To je moral na lastni koži spoznati tudi Erol Sever, doma v Turčiji, ki pa se je že leta 1963 izselil najprej v Zahodno Nemčijo in od tam leta 1965 v Avstrijo, kjer je od takrat živel in delal. Ker pa se je odločno zavzel za pravice tujih delavcev in v ta namen ustanovil posebno društvo ter sodeloval pri javnih prireditvah v podporo tej borbi, so ga oblasti vzele „na piko“, ker je menda „ogrožal“ javni mir, red in varnost.

Nekega dne v decembru lanskega leta sta ga ob vrtnitvi v dunajsko stanovanje „sprejela“ dva tajna policista, ki sta brez ustreznega dovoljenja preiskala njegovo stanovanje, nato pa Erola Severja odpeljala v zapor; že naslednji dan je bil izgnan iz Avstrije in izročen turškim oblastem.

Demokratske sile odločno obsojajo takšno ravnanje z „nezaželenimi“ tujci — kajti tudi odnos do tujcev je merilo demokracije.

V muzeju Auschwitz bo predstavljena tudi Avstrija

Le še do nedelje je na Dunaju odprta spominska razstava, ki je bila urejena za obletnico osvoboditve nekdanjega nacističnega koncentracijskega taborišča Auschwitz, kjer je bilo zaprtih in umorjenih tudi večje število avstrijskih državljani, predvsem Židov in Ciganov. Potem bo ta razstava namreč prenesena na Poljsko ter bo predstavljala Avstrijo v današnjem držav-

nem muzeju, urejenem v nekdanjem taborišču smrti blizu poljskega mesta Oswiecima: dne 19. marca jo bo kot stalno ureditev v okviru tamkajšnjega spomenika in pomnika odprl pravosodni minister dr. Broda.

Sedanja razstava, ki jo je pripravila avstrijska delovna skupnost za muzej Auschwitz, na podlagi slikovnih dokumentov prikazuje politični razvoj v Avstriji, ki je privedel do Hitlerja in končno do Auschwitza. Na tej poti so prikazane zgodovinske postaje vse od leta 1918 preko leta 1933-34, ko je bila v Avstriji pokopana demokracija, pa do leta 1938, ko je bila Avstrija z nacistično zasedbo sploh zbrisana z zemljevida in so sledila leta strašnega nasilja, za katero so posebno značilna koncentracijska taborišča, in med temi še zlasti Auschwitz, v katerih so v imenu nemškega nadelčevke umorili več milijonov nedolžnih ljudi, pripadnikov skoroda vseh evropskih narodov.

Na te ogromne žrtve spominja nekdanji Auschwitz, kjer bo poleg številnih drugih držav dobila zdaj svoje mesto tudi Avstrija. Avstrijski del spomenika in muzeja bo — kakor že povedano — predstavljala spominska razstava, ki jo bo dopolnjevalo pet umetniško oblikovanih oken, ki jih je profesor Heinrich Sussmann posvetil avstrijskim žrtvam v Auschwitzu, med njimi še posebej vsem tistim mladoletnim, manj kot 15 let starim otrokom, pripadnikom avstrijskih Ciganov, ki so prav tako končali svoje mlado življenje na kraju strašnega spomina.

V „AULI SLOVENICI“ V CELOVCU:

Cudovita simfonija barv

umetniških fotografij Marjana Pfeiferja

Pestra paleta razstav, s katerimi je „Aula slovenica“ v Celovcu že doslej predstavila posamezne zvrsti slovenske umetnosti, je doživela novo obogatitev: sedanja razstava mojstra Marjana Pfeiferja iz Ljubljane nam približuje nadaljnje področje umetniškega oblikovanja — namreč področje umetniške fotografije. In slike Marjana Pfeiferja so v resnici umetnine in potrjujejo besede predsednika društva „Aula slovenica“ dr. Mirta Zwitterja, ki je uvodoma dejal, da je velik umetnik tisti, ki zna fotografije spremeniti v umetniške slike.

Otvoritve razstave so se udeležili številni gostje, med katerimi so bili poleg obeh umetnikov — fotografa Pfeiferja in pianista Acija Bertoncija — tudi celovski župan Guggenberger, predsednik Društva oblikovalcev Slovenije arh. Špinčič, arh. Dušan Omahen (ki se mu je dr. Mirt Zwitter posebej zahvalil za zasluge pri organizaciji sedanje razstave in sploh pri razvijanju kulturnega sodelovanja), predsednik in tajnik ZSO dr. Franci Zwitter in dipl.

inž. Feliks Wieser, tajnik SPZ Andrej Kokot ter prof. Jože Kastelic, ki je zbranemu občinstvu v izbranih besedah predstavil oblikovalca-umetnika in fotografa Marjana Pfeiferja in njegov svet umetniške fotografije. V ta svet je povedel gledalce tudi še umetnik sam, ko je ob klavirski spremljavi znanega pianista Acija Bertoncija predvajal barvne diapozitive — v dopolnitev k razstavi, ki zaradi omejenega prostora seveda more predstaviti le

majhen prerez skozi čudovito simfonijo barv.

Sedanja razstava obsega 56 slik, v glavnem barvne, ki so izbrane in urejene tako, da predstavljajo posamezna področja umetnikovega ustvarjanja. V prvem delu je prikazana slovenska zemlja: katerikoli predel, katerikoli letni čas, zmeraj zadiši pokrajina v svojem čudnem, svojevrstnem čaru. Umetnika pa ne zanima samo v njeni širini kot „krajina“, prav tako in zaradi tehničnih zahtevnosti morda še bolj ga priteguje drobni svet — elementi, iz katerih je vsa ta veličastna lepota okoli nas sestavljena, na katere pa navadno ne mislimo in ki jih v naglici modernega, stehnzirnega in od prirode odtujenega življenja izgubljam iz zavesti. Koliko lepote je skrite v vsaki od teh neštetih porobnosti: v makovem cvetu, v odprtem plodu zrelega kostanja, ali v krških steblih vodne rastline in v strukturi koruznega storža, v dežniku gobe ali v kopreni padal, ki so jih ustvarila semena za svojo zadnjo, toda bodočnosti polno pot. Tudi svet tehnike priteguje mojstra Pfeiferja in je pogled v žarečo notranost jeklarne peči prav tako veličasten, kot v prepletanju koles zaslitimo pesem današnjega napredka; v refleksih medsebojnih odvisnosti pa je tudi opozorilo še vedno prisotnega in še vedno možnega razkola med kontrolirano silo tehnike in človekom kot njenim gospodarjem. In končno še srečanje z umetnostjo in umetniki, s kiparji in slikarji, z baletom in s filmom; prav na to področje sega — če omenimo portrete slovenskih likovnih umetnikov — tudi črnobeli izbor iz retrospektive Pfeiferjevega dela.

Povsod pa se srečamo vedno spet z osnovnimi konstantami Pfeiferjevega dela, ki jih je prof. Kastelic takole opisal: dokumentarna eksaktnost je izhodišče, paleta barv je sredstvo, toda šele svet doživljanja je končni rezultat in pravi cilj. Sicer pa je namen Pfeiferjevega umetniškega oblikovanja najbolj izpovedan v njegovih lastnih besedah: „Rad bi pokazal, kaj naj ljudje gledajo; naj vidijo, kako je lepo.“ In to je tudi sporočilo sedanje razstave v „Auli slovenici“.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

vljudno vabi na razstavo
UMETNIŠKIH FOTOGRAFIJ

mojstra

Marjana Pfeiferja

Razstava bo odprta do 17. februarja 1978, in sicer od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

Objava

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

- Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1978-79 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 13. do 28. 2. 1978, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
- Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1977-78 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
- Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1978. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.
- Konec maja 1978 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
- Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
- Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v Gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Ebentaler StraÙe 14, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:
dr. Reginald Vospernik, I. r.

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

11

Stolni kapitelj v Ljubljani je dne 2. julija 1653 pooblastil celovškega odvetnika magistra Krištofa Tratnika, da ga v tej pravdi zastopa, nakar je odvetnik Tratnik vložil tožbo na vicedomski urad v Celovcu. V tožbi med drugim navaja, da je nižje kazensko sodstvo v predmestju Beljaka od nekdanj v rokah ljubljanskega stolnega kapitlja in naj se krivce kaznuje z globo 100 dukatov. Dne 3. oktobra 1653 je vicedom v Celovcu izdal županu, mestnemu sodniku in mestnemu svetu v Beljaku ukaz, naj ugodijo tožbenemu zahtevku ljubljanskega stolnega kapitlja ali pa naj v roku 14 dni pošljejo svoj ugovor. Šele v ponedeljek po vnebohodu leta 1655 je v tej pravdi izdal koroški deželni upravitelj grof Rosenberg na dvornem veču sodbo, da se tožena stranka kaznuje na plačilo 200 ogrskih zlatnikov več ali manj, ker je zakrivila silo zoper v deželi običajno pravo (Gewalt wider Landtsrecht). Zoper to sodbo je beljaški mestni svet, zastopan po odvetniku dr. Matiji Waizu iz Celovca, prijavil pritožbo, ki pa jo je sodišče zavrnilo, nakar je odvetnik Waiz zoper to zavrnitev prijavil apelacijo. V tem sporu pojasnjuje odvetnik Tratnik v pismu z dne 15. junija 1655 vikarju Vidmarju, da je tožena stranka na razpravi ugovarjala pristojnost celovškega sodišča češ, da bi ta tožba spadala v pristojnost bamberškega vicedoma, ki ima svoj sedež v Wolfbergu. Tratnik v pismu tudi navaja, da mu je bamberški zastopnik pisal, naj bi se ta spor poravnal mirnim potom z ogledom na

kraju samem, ker spadata obe stranki pod cerkvene ustanove in je ves spor malenkosten. Da bi se stvar ne zavlekla, je odvetnik Tratnik predlagal, naj ljubljanski stolni kapitelj ta predlog sprejme. Kako se je pravda končala, iz arhivskih virov ni razvidno, prinaša nam pa, kakor je že zgoraj omenjeno, dokaz, da beljaški mestni sodnik ni imel pravice do nižjega kazenskega sodstva nad tistimi beljaškimi meščani, ki so imeli v predmestju Beljaka v zakupu župni cerkvi oziroma župni nadarbini lastne zgradbe in zemljišča.

Dne 19. septembra 1655 je generalni vikar ljubljanske škofije Filip Terpin vizitiral vse župnije beljaškega cerkvenega okrožja. Pri opisu župne cerkve sv. Miklavža v predmestju Beljaka je ugotovil tole: Kor cerkve je visok 16 vatlov (stara dolžinska mera dolžine 77 cm), dolg 33 vatlov in pri glavnem oltarju širok 13 vatlov, ki se proti ladji zmanjšajo za 3 vatele; ladja cerkve je razdeljena na tri dele, od katerih je srednji del višji od stranskih delov in meri v višino 22 vatlov, stranska dela pa merita v višino 13 vatlov. Ladja cerkve je široka 30 vatlov, dolga pa 39 vatlov.

Dne 28. septembra pa je prišel proti večeru k fari sv. Miklavža ljubljanski škof Oton Friderik Buchheim, ki je naslednji dan opravil birmo, katere se je udeležilo po navedbi kronista 1405 oseb. Ker je štela župnija sv. Miklavža le okoli 1000 faranov, so prišli k birmi otroci iz vsega beljaškega cerkvenega okrožja kakor tudi iz samega mesta Beljaka. Po obedu

je škof zasljal oba cerkvena ključarja, Leonarda Piberauerja in Stefana Hengsbergerja, oba beljaška meščana, ki sta mu poročala o dohodkih župne cerkve in njenih podružnic, kakor so vpisani v cerkvenem urbarju. Cerkev je imela 110 goldinarjev letnih dohodkov, podružnica št. Lenart 12 goldinarjev 20 krajcarjev 1 denarič, podružnica sv. Magdalene 4 goldinarje 48 krajcarjev, podružnica sv. Bartolomeja v naselju Draganje 1 goldinar 45 krajcarjev in podružnica sv. Martina v naselju Umbar okoli 2 goldinarja letno. Nato je bil zaslišan vikar Janez Vidmar, ki je izjavil, da je urbar župne nadarbine pri deželni vladi, da pa je župnija pri deželi v napovedi z 12 hubami, 12 domci in tremi kočami, desetina pa ni v napovedi. Ugotovljeno je bilo, da živi v župniji protestant Matija Ertl, klobučar in beljaški meščan, ki ga je dal škof zaradi tega aretirati; Ertl je izjavil, da se ne odpove svoje vere in da se bo izselil.

Vikar Vidmar je škofu poročal še o temle primeru bigamije: Ana rojena Pohar je bila poročena z Jožefom Rauterjem (Rauttar), ki jo je zapustil, ker so ga po poroki vzeli k vojakom. Ta Ana je pozneje rodila otroka, ki ga je smatrali za nezakonskega (spurius) in je bila zaradi tega kaznovana na plačilo enega beliča. Kljub temu, da ni mogla dokazati smrti svojega moža, jo je vikar Tomaž Geiger, ki spada pod jurisdikcijo vetrinjskega opata, poročil; vetrinjski opat je vikarja Geigerja zaradi tega kaznoval. Imenovana Ana, ki ni bila izgnana iz župnije, je sedaj pripeljala vojaka, ki je pod prisego izpovedal, da je njen mož v bitki pri Chorauburgu (tridesetletna vojna?) padel in je o tem predložil tudi pismeno potrdilo vojaškega komandanta. Škof je

odredil, naj se med novima zakoncema izvrši v potrditev zakona nov poročni obred.

Ta dan je prosil za avdienco pri škofu oskrbnik gospostev Landskron in Vrba, ki so bila tedaj v lasti vdove grofice Dietrichstein. Ob tej priliki sta škof in oskrbnik obravnavala vprašanje odvetništva nad župnijo sv. Miklavža in njenimi vikariati. Oskrbnik se je skliceval na prejšnje lastnike teh gospostev grofe Khevenhüllerje. Škof mu je pojasnil, da je bil zadnji Khevenhüller protestant in je zaradi tega izgubil pravico do odvetništva. Ker je cesar Friderik v ustanovni listini ljubljanske škofije določil odvetništvo škofu, ga ne more prodati ali drugače odtujiti.

Za časa župnikovanja vikarja Janeza Vidmarja je v listinskih virih ohranjenih več prošenj za dispenco od zakonskega zadržka krvnega sorodstva v 3. in 4. kolenu. Dne 25. aprila 1646 urgira vikar Vidmar pri škofu Buchheimu prošnjo Martina Grifurja in Marije Krištof za izpregled tega zakonskega zadržka. 14. oktobra 1651 pa vikar Vidmar urgira pri škofijem ordinariatu v Ljubljani prošnjo Gregorja Geigerja, meščana in bravarja, in njegove neveste Eve Moser za izpregled tega zakonskega zadržka. 4. februarja 1652 piše vikar Vidmar ponovno takratnemu generalnemu vikarju ljubljanske škofije Francu Maksimilijanu škofu Petinenskemu, naj se pospeši rešitev prošnje Gregorja Geigerja, ki se nahaja v Rimu, ker oba zaročenca bolehata in zato prosita, naj se jima dispensa pošlje, ko prispe iz Rima, z naslednjo pošto, da bi se poroka mogla vršiti še v predpustnem času.

(Dalje v prihodnji številki)

SPD „Svoboda“ Št. Janžu bo letos obhajalo 70-letnico obstoja

V soboto, dne 14. januarja zvečer se je v zadružnem domu v Št. Janžu vršil občni zbor Slovenskega prosvetnega društva „Svoboda“. Otvoril ga je predsednik Florijan Lapuš in pozdravil številne člane. Tajnik Hanzi Weiss je nato podal pregled društvenega dela od zadnjega občnega zbora. Po izrečeni razrešnici staremu odboru je prišlo do volitve novega odbora. Ob tej priložnosti je predsednik Lapuš, zaradi svoje visoke starosti, zaprosil, da se ga razreši dosedanje funkcije z željo, da naj mlajši prevzame njegovo mesto. Čeprav je oddal to funkcijo, je pa po drugi strani bil izvoljen za častnega predsednika. Za predsednika delovnega odbora oziroma Lapuševega naslednika je bil izvoljen Hanzi Weiss, za tajnika mag. Stefan Pinter, za blagajnika pa Nežka Pinter. Novi predsednik se je v imenu odbora zahvalil za zaupanje, nakar pa se je razvila živahna debata zlasti o bodočem

delu društva. Kot prva prireditev je bilo na programu skioptično predavanje „Potovanje po SZ“. V mesecu marcu je predvideno predavanje dr. Föniga o hišnih in ledinskih imenih v Podsinji vasi. Pripravlja se tudi zelo zanimiva igra. Seveda pa se je v okviru debate govorilo tudi o 70-letnici našega društva. In ker je to pomemben jubilej, hočemo izrabiti to priložnost in se ozreti nazaj v preteklost in tako v kratkih besedah opisati zgodovino našega prosvetnega društva:

Oče našega častnega predsednika Tomaž Lapuš, je bil leta 1906 glavni pobudnik pri ustanovitvi „Delavskega pevskega društva“ za Podsinjo vas in okolico. S skupnimi prispevki si je nabavil harmonij in vadil pelje pri p. d. Černiku v Podsinji vasi. Ker se je delovanje društva razširilo na več sosednjih vasi in ker je pri tedanjih prometnih razmerah bila komunikacija zelo težavna, sta iz enega društva nastala dva izobraževalna društva in sicer v Št. Janžu in v Svečah. To se je zgodilo leta 1908, tako da letos praznujemo 70-letni jubilej našega društva. Oba društva sta se zelo dobro razvijala — predavanja, pevski nastopi, igre in celo telovadni odseki so obstojali. Vsako društvo je imelo tudi svojo knjižnico. Prva svetovna vojna je zavrla delovanje društva. Večina članov je bila vpoklicana k vojakom in le malo se jih je vrnilo domov. Leta 1918 je Avstro-Ogrska razpadla. Po plebiscitu leta 1920, ko je bilo vse kar je slovensko, od merodajnih

krogov na Koroškem, zalirano in osovraženo, se je začelo naše društvo, v brk tem razmeram, zopet rahlo prebujati. Leta 1921 se je naš sedanji častni predsednik Florijan Lapuš vrnil iz ruskega ujetništva in se takoj aktivno vključil v prosvetno delo. Že leta 1923 smo prvič uprizorili „Miklovo Zalo“ in s to igro gostovali leta 1924 pri Cingelcu na Trati. To igro je režiral tovariš Lapuš in imeli smo velik uspeh. Med obema vojnama se je prosvetno delo uspešno nadaljevalo. Ustanovil se je tudi tamburaški zbor, pevski zbor in gledališki odsek. Leta 1938, ko je bila Avstrija priključena k Nemčiji, je bilo društveno delovanje seveda onemogočeno. Nacisti so nam sežgali vse knjige in oropali gledališko garderobo. Nekdanji predsednik društva Andrej Permož je končal v koncentracijskem taborišču Dachau. Mnogi so bili izseljeni med njimi tudi naš častni predsednik — Lapuš z družino, ali pa so padli na bojnem polju za tuje zločinske interese. Ko je bilo konec Hitlerjeve strahovlade, smo spet obnovili naše prosvetno društvo in vsak je zastavil vse moči, da se je delo nadaljevalo. Po posredovanju tov. Minka Šmida, nam je „Sklad Prežihovega Voranca“ v Mariboru podaril kompletno knjižnico, za katero smo dobili prostor v novem „Zadružnem domu“. V Tišlarjevi dvorani pa smo spet prirejali koncerte in igre. Seveda hočemo tudi še naprej delati za dobrobit slovenskega ljudstva na Koroškem.

Valentin Polanšek

PETDESETLETNIK

Jutri, 4. februarja bo Valentin Polanšek obhajal svoj 50. rojstni dan. Rodil se je v Lepeni pri Železni Kapli, kjer je prebil tudi svoja otroška leta. Zaradi izredne nadarjenosti ga je mati poslala v šolo, najprej v gimnazijo, nato v učiteljsko, katerega je po vojni zaključil v Celovcu. Kot učitelj je svojo prvo službo nastopil na Obirskem, kjer je še danes direktor tamošnje ljudske šole.

Valentin Polanšek ni samo odlični pedagog, ki je vzgojil že vrsto generacij, ki uspešno kljubujejo svojim življenjskim tegobam in sooblikujejo naše narodno življenje, marveč je tudi vidno ime v slovenski književnosti. Poznamo ga kot vsestranskega literata, posebno pa kot odličnega pesnika. Izpod njegovega peresa je prišla že vrsta pesniških zbirk kot so „Grape in sonce“, „Karantanske“, „Lipov bogec“ in druge. Napisal je tudi prozno delo „Velike sanje malega človeka“, znan pa je tudi kot avtor mladinskih pesmi, katere je pod naslovom „Cinček“ izdal v knjižni obliki.

Valentin Polanšek pa tudi sicer stoji sredi našega narodno-političnega življenja. Že vrsto let je občinski odbornik in kulturni referent občine Železna Kapla, dolga leta je bil član Upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem ter Slovenske prosvetne zveze. Deluje tudi v različnih literarnih združenjih tu in onstran meje. Valentin Polanšek je za njegovo literarno dejavnost prejel več literarnih nagrad, med drugimi nagrado Prešernovega sklada za leto 1977.

Decembra 1976 je bil izvoljen za predsednika Slovenske prosvetne zveze in tako oblikuje kulturno politiko osrednje kulturne organizacije koroških Slovencev.

Valentinu Polanšku ob njegovem življenjskem jubileju želimo vse najboljše, zlasti pa še mnogo delovnega uspeha na vseh področjih v katerih deluje, da bi s tem še mnogo doprinesel v slovensko kulturno zakladnico in v korist slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Bleščeča včasih in danes

Bleščeča planina s planinsko postojanko „Koča nad Arihovo pečjo“ je ena najbolj privlačnih izletniških točk v Karavankah. Prej ko še ni bilo koč, je le redkokedaj zašel kakšen turist na to planino. Njeni obiskovalci so bili predvsem domačini, ki imajo tam svoj les in pa tudi kmetje, ki so dajali svojo živino na Bleščečo na pašo.

Starejši ljudje, ki poznajo Bleščečo še od prej, vedo povedati, da je bila včasih planina mnogo večja in da je na tem mestu, kjer je sedaj planinska koča, stal skedenj s hlevom in poleg pastirska koča, kjer se je včasih (razen zime) zadrževal pastir. Tako vsaj je bilo še med obema zadnjima voj-

imetje nižje ležečemu kmetu Kopanku na Kopanjah. Po vsej verjetnosti je to moralo biti v začetku druge polovice prejšnjega stoletja. Po odhodu Bleščečnjaka je Bleščeča igrala samo še vlogo planine, kjer se je pašla živina. Takrat so na Bleščeči, kjer je bil preko leta pastir ali kdo od Kopankovih, delali še sir in druge mlečne izdelke. To je leta 1895 ovekovečil na neki bukvi pod Arihovo pečjo znani ljudski pesnik Mlinarčev Hajnža iz Št. Jakoba v pesmi — „Buh daj srečo, jaz grem na Bleščečo, tam dobim sira in skute in ta skrivšne dobrote“. V teku zadnjih štiridesetih let so se razmere na Bleščeči spremenile, kot se je spremenil tudi čas. Gospodarsko poslopje v katerem je živina imela svoje zavetišče, je propadlo. Živini so odmerili streho v pastirski bajti. Prišlo je celo tako daleč, da na planini sploh niso imeli več živine. Bleščeča je doživljala med vojno in po vojni najbolj črne dneve svojega obstoja. Ruševinam razpadlega skednja na planini so naredili konec slovenski planinci, ki so odstranili ruševine in postavili tja planinsko kočo. S to pridobitvijo je Bleščeča spet zaživela in zaslovela, saj je od takrat cilj številnih turistov in planincev, ki prihajajo od blizu in daleč, da se seznanijo tudi s tem lepim koščkom zemlje, ki danes uživa sloves ene najprivlačnejših planin v Karavankah.

1. junija 1971 je bil rop ognja oziroma požara zadnji relikv stare Bleščeče — zgoraj omenjena pastirska bajta. V nadomestilo je lastnik planine zgradil novo postojanko, ki je tik pred dogotovitvijo. Na jugu planine so cariniki zgradili svoj domek, na severnem robu Bleščeče planine na Arihovi peči pa je nastala lovska koča šentjakobskega veterinarja dr. Pušnika. To dejstvo, da so danes na Bleščeči planini kar štiri zavetišča, prepričljivo dokazuje, da se je Bleščeča prebudila iz zimskega spanja ter da igra tudi pomembno vlogo pri pospeševanju turizma na tem območju naše ožje domovine.

To so v grobih obrisih mejniki v zgodovini Bleščeče planine, kateri pa je dala pečat pomembnosti prav slovenski planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi vabi na

PUSTNO PRIREDITEV

ki bo v nedeljo 5. februarja 1978 ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi.

Nastopajo: Igralska skupina z veseloigro v treh dejanjih, domači mešani pevski zbor in folklorna skupina „Prežihov Voranc“.

9. koroški kulturni dnevi

tema „šolstvo na južnem koroškem“

celovec klagenfurt
10. oktoberstraße 25
mohorjeva hermagoras

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

JUBILEJNO
10. SANKARSKO TEKMO

Ker je za minulo nedeljo napovedana sankarska tekma zaradi skrajno neugodnih razmer izpadla, jo bomo tokrat izvedli v nedeljo 5. februarja prav tako v Lepeni po Gregoričevi poti.

Delitev staršnih števil bo ob 11.30 uri pri cilju. Start bo ob 12.30 uri. Po tekmi bo razdelitev nagrad v gostilni Raztočnik v Lepeni.

Ljubitelji zimskega športa
prisrčno vabljeni!

Slovenska kmečka zveza vabi kmete na

TEHNIČNO SLUŽBO
ZA TRAKTORJE

● v sredo in četrtek, 8. in 9. februarja s pričetkom ob 9. uri pred kmečko gospodarsko zadružno v Smihelu nad Pilberkom

● v četrtek 9. februarja s pričetkom ob 9. uri na kmetijski šoli v Podravljah

Prisrčno vabljeni!

16. - 18. 2. 1978

9. kärntner kultur tage

tema „das schulwesen in südkärnten“

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na predstavitev slovenskega barvnega filma

„SEDMINA“

v nedeljo 12. februarja ob 14.30 uri v društveni sobi pri Bundru v Borovljah. Film predvaja Slovenska prosvetna zveza.

Ljubitelji slovenske filmske umetnosti prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podju in „Vinko Poljanec“ v Škocijanu vabita na

PUSTNI PLES OTROK

v nedeljo 5. februarja ob 14. uri pri Voglu v Št. Primožu.

Najlepše maske bodo nagrajene.

Prisrčno vabljeni!

Novice iz Bilčovsa

V nedeljo 22. januarja zvečer je na našem društvenem odru pri Miklavžu gostovala mladina iz Železne Kaple z uprizoritvijo drame „Molčeča usta“. Predsednik našega domačega Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ Toni Selander je otvoril prireditev in številne goste pozdravil. V svojem govoru je poudaril, da Kapelčani s to prireditvijo vračajo obiske, ko so naši igralci pred letom dni gostovali v Železni Kapli z igro „Jesusovi apostoli“. Hkrati se je tudi gostom zahvalil, da so se kljub oddaljenosti in neugodnim vremenskim razmeram skorajžili in prišli med nas. Seveda je vsem navzočim zaželel tudi mnogo uspeha oziroma prijeten večer.

Ta želja se je pa tudi uresničila. Dvorana je bila nabito polna, kar kaže da je za to igro vladalo veliko zanimanje. Igralci pa so tudi presenetili, saj so odlično zaigrali in navdušili publiko. Še posebno pozornost je vzbudila vloga mutaste hčere, ki je v silobranu ustrelila nasilnega izzivača. Ponovno lahko rečemo, da smo vsi, ki smo se udeležili te igre uživali ob igralskih sposobnostih kapelške mladine, ki je s to igro dejansko pokazala, da je na odrskih deskah kakor doma. Zato bi bilo zelo škoda, da bi nadaljevanje teh uprizoritev zaspalo. Slovenskim prosvetnim društvom širom južne Koroške priporočamo, da bi si ogledali oziroma, da bi povabili to odlično igralsko skupino na gostovanje. Nam v Bilčovsu je igra zelo ugajala, to je potrdil tudi dolgotrajni aplavz. Hvala vam igralci iz Železne Kaple za to enkratno doživetje, ki ste ga nam posredovali. Hkrati želimo, da nas kmalu spet posetite s podobno igro. V nedeljo 15. januarja pa je pri nas predaval svetovni romar, ki je obiskal skoro vse dele sveta, župnik Zaletel. Zanj je znano, da je pasioniran fotograf. Tokrat nas je v obliki skioptičnega predavanja seznanil z znanim romarskim krajem Fatimo. Lepo število naših ljudi je bilo dve uri priča zanimivosti tega kraja. Za nas, ki ne moremo po svetu, so bile pestre slike daljnih tujih krajev še posebno privlačne. Predavatelju se tem potom zahvaljujemo za njegov trud.

Tudi Gimnazijski ples uspel

Da koroški Slovenci radi hodimo na družabne prireditve, je znano. To vedno znova potrjuje tradicionalni Slovenski ples, ki je največja tovrstna prireditev naše narodne skupnosti. Temu zgledu je sledila vrsta krajevnih društev, med prvimi, ki je za Slovenskim plesom pričela s tako prireditvijo v Celovcu, je Zvezna gimnazija za Slovence oziroma njeni osmošolci, ki že vrsto let prirejajo svoj ples.

Tako se je prejšnji četrtek 26. januarja v dvorani Delavske zbornice v Celovcu spet odvijal Gimnazijski ples. In če smo že v začetku zapisali, da naši rojaki radi hodijo na družabne prireditve, potem to brez dvoma velja tudi za Gimnazijski ples, saj je tudi ta bil izredno dobro obiskan, verjetno najbolj od vseh dosedanjih. Razumljivo je med obiskovalci bilo največ mladine, dijakov Zvezne gimnazije za Slovence,

študentov ter njihovih staršev. Na Gimnazijski ples pa je prišla tudi vrsta uglednih gostov, med njimi konzul SFRJ v Celovcu, Peter Zupančič in vicekonzul Milan Miškov, zastopnik RK SZDL Jože Hartman, celovski župan Guggenberger, vodja manjšinskega oddelka pri koroškem dež. šol. svetu, okrajni inšpektor Rudi Vouk; strokovni nadzornik, dvorni svetnik dr. Valentin Inzko; bivši ravnatelj Slovenske

gimnazije dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik in zastopniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij.

Novi ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence dr. Reginald Vospernik je uvodoma spregovoril nekaj besed in ob tej priložnosti kratko orisal pričetek te družabne prireditve s katero so pred približno petnajstimi leti pričeli pod naslovom Akademski ples, pozneje pa nadaljevali z Gimnazijskim plesom. Menil je, da je tudi ta prireditev med našimi ljudmi vedno bolj priljubljena in izrazil veselje nad tem, da je tudi ta ples obiskalo mnogo ljudi.

Za ples so osmošolci preko Slovenske prosvetne zveze organizirali ansambel „Fantje treh dolin“, dodatno pa so dobili še ansambel „Jevšek“, ki sta izmenoma skrbela za plesne melodije. Veselje je trajalo do ranih jutranjih ur. Pri tem pa je treba posebej omeniti polnočni vložek Vere Picej in Gregorja Krištofa, ki sta dovršeno zaplesala nekaj modernih družabnih plesov.

Organizatorjem letošnjega gimnazijskega plesa čestitamo k odlični pripravi te družabne prireditve naših srednješolcev.

Elan gigant v proizvodnji smučk

Po vsem svetu znani smučarski as Ingemar Stenmark, letošnji in lanskoletni zmagovalac prvenstva za svetovni pokal, tekmuje s smučkami znamke Elan. Proizvajalec teh smučk je tovarna Elan v Begunjah na Gorenjskem, ki poleg smučk izdeluje tudi čolne in športne potrebščine. Prve smučke je tovarna Elan poslala prek meje v tuje dežele leta 1950. Takrat se je začela težka bitka za mednarodno uveljavitev. Pod okriljem najrazličnejših firm, od italijanskih do norveških, je Elan izvažal svoje proizvode in se tako uveljavljal na svetovnem trgu. Lansko leto je Elan veliko bitko dobil. Na smučki so prvič zapisali „Made in Jugoslavija“ in jih razposlali v 36 držav sveta. Iz majhne delavnice se je Elan razvil v pomembno tovarno, ki danes slovi po vsem svetu in je med proizvodniki smučk na tretjem mestu. Tako so danes podjetja Rosignol, Fischer in Elan vodilni na svetu. Borba med tekmeči je bila zlasti zadnja leta neumljena. Tako je izginil legendarni Kästle, Kneissel pa se je znašel na repu. Tudi slavna Dynamic in Atomic, čeprav sta se firmi združili, sta danes v ozadju. Med zgoraj omenjenimi giganti vodi Rosignol, ki da na leto približno 900.000 smučki; sledi Fischer z okrog 600.000 pari potem pa prihaja že Elan z nad 400.000 pari, od katerih jih je bilo lani 300 tisoč alpskih, dobrih 100.000 tekaških, nekaj več kot 2000 pa so jih dobili skakalci. Tri četrtine vse lanske „Elanove“ proizvodnje je romalo v inozemstvo (v 36 držav).

okrog 900 ljudi, med njimi mnogo znanih jugoslovanskih smučarjev in skakačev, ki s svojimi izkušnjami pomagajo ustvarjati pogoje, da bi bila kvaliteta smučk čim boljša. Čeprav je koroški tisk v zadevi Elank zelo redkobeseden, pa so te smučke zelo poznane na Koroškem. Pred nedavnim se je v št. Janžu v Rožu odvijalo smučarsko prvenstvo Rožne doline pod pokroviteljstvom tovarne Elan.

Podjetje Elan danes zaposluje

Dekleta in starši!

Ne zamudite edinstvene priložnosti! Če smo kdajkoli upravičeno zaupali v delovanje božje previdnosti, jo koroški narod gotovo lahko občuduje v zvezi z ustanovitvijo 3-letne dvojezične strokovne šole, za ženske poklice, ki so jo pred 4 leti na pobudo deželne oblasti pričele šolske sestre v št. Jakobu v Rožu.

Drži, da so gospodarski strokovnjaki že pred dokaj leti napovedovali dobo gospodarske krize. Čas borbe za posamezna delovna mesta pa je nastopil hitreje, kot smo to pričakovali. In v zvezi z zaposlitvijo naših deklet, je bila ustanovitev te šole prava sreča.

Prav v sedanjih situaciji pomanjkanja delovnih mest imajo absolventke dvojezične triletno strokovne šole za ženske poklice dvojno prednost.

Prvo jim daje raznolikost izobrazbe, ki jih 3 leta pripravlja ne samo na en, temveč v glavnem kar za 3 sektorje.

V šolah te vrste se absolventke izobražujejo za pisarne, trgovine in gostinstvo. Da jim je to znanje tudi

v močno oporo in zadovoljstvo pri oblikovanju lastne družine, se razume samo po sebi.

Drugo prednost daje absolventkam dvojezični t. j. slovensko-nemški pouk na tej šoli.

V mnogih koroških podjetjih je prav znanje obeh jezikov postala nujna potreba. Spričo živahnega trgovskega in turističnega meddržavnega prometa je dvojezičnost v gostinskem in trgovskem področju na Koroškem že dokaj časa problematična. Prav tako je mogoče absolventkam teh šol zadostiti potrebam dvojezičnosti na občinskih in drugih uradih. Vse to daje učenkam, ki se odločijo za to šolo, svetlo iskro upanja, skoraj zagotovilo, da dobijo po absolviranju šole tudi primerno delovno mesto.

Prav iz teh vidikov je staršem naših deklet skoraj odvzeta skrb, kam naj po končanem 8. šolskem letu pošljejo svoje hčerke. Vrata zavoda šolskih sester so jim odprta. Izobrazba in vzgoja v tem zavodu jim bo najboljša priprava za srečen in uspešen start v življenje.

Udeležimo se tradicionalnega zimskega pohoda na Stol

20. feb. je minilo 36 let od bitke na Stolu med Cankarjevo četo in nemškimi fašisti, v kateri je v bližini nekdanje Prešernove kočice zgubil življenje partizan Jože Koder s Primorskega. V okviru tega neenakega boja je bila požgana tudi Prešernova kočica, ki pa so jo na pobudo preživelih te bitke, leta 1966 spet obnovili. V spomin na to bitko prirejajo bivši borci, planinci, lovci in pripadniki vojske tradicionalne zimske pohode na Stol. Spominska svečanost se odvija v, oziroma pred Prešernovo kočico na 2139 m višine. Lansko leto je od 3700 udeležencev pohoda doseglo svoj cilj kar 2200 gornikov, 1500 udeležencev pa so morali zaradi poslabšanja vremena zavrniti nekako na sredi poti med Valvazorjevim domom (1180 m) in Prešernovo kočico.

Kot po navadi se bomo slovenski planinci s Koroške tudi tokrat udeležili spominskega pohoda na Stol in sicer v nedeljo 19. februarja. Zbirališče ob 3. uri zjutraj pred bencinsko črpalko pri Mlečniku v Kožentavri. Najkasneje do 6. ure moramo biti pri Valvazorjevem domu, od koder je skupen odhod vseh udeležencev proti Stolu.

Vse udeležence pohoda opozarjamo na potrebno opremo: cepin ali smučarske palice, čevlji z globokim profilom, primerna obleka, dva para volnenih rokavic in nogavic, očala za sneg, rezervno perilo ter potrebna količina hrane.

Vabimo člane in prijatelje društva, da se tega zimskega pohoda na Stol v čim večjem številu udeležimo.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu

Iz delovanja pokojninske zavarovalnice

17. januarja so člani deželnega vodstva Pokojninske zavarovalnice za delavce Štajerske in Koroške izvolili za novega predsednika de-

želnega sekretarja sindikata gradbenih in lesnih delavcev, deželnega poslanca za Štajersko Josefa Loidla.

Do te spremembe (nove izvolitve) je prišlo zaradi tega, ker je dosednji predsednik Karl Loinig (od leta 1967 predsednik deželnega vodstva pokojninske zavarovalnice za delavce) iz zdravstvenih razlogov bil prisiljen oddati to funkcijo. Njegove zasluge na področju pokojninskega zavarovanja so bile zelo pomembne.

Iz delovnega poročila direktorja deželnega vodstva magistra Josefa Hoferja za 3. kvartal 1977 je med drugim razvidno, da je 30. 9. 1977 znašala število upokojencev-delavcev na Koroškem in Štajerskem 148.089 oseb, 12,4 % od teh, to je 18.359 prejema posebne doklade, 38,5 %, to je 57.000 oseb, pa prejema izravnalne doklade. V zvezi z delovanjem pokojninske zavarovalnice za delavce sporočamo, da bodo v mesecu februarju sledeči uradni dnevi:

- V Velikovcu, Hauptplatz 2
- 1. februarja, od 8. do 12. ure.
- V Šmohorju 300, Mestna hiša
- 6. februarja, od 8. do 12. ure.
- V Beljaku, Kaiser-Josef-Platz 1
- 14. in 28. februarja,
- od 8. do 12. ure
- V Labotu 65, občinski urad
- 17. februarja, od 8. do 12. ure.

Slovensko kulturno društvo
Globasnica vabi na veseloigro

„ZADREGE“

v nedeljo 5. februarja ob 15. uri pri Šoštariju v Globasnici. Gostuje farna mladina iz Vogrč.

Prisrčno vabljeni!

Katoliško prosvetno društvo
„Planina“ v Selah vabi na veseloigro

LUMPACIJ VAGABUND

v nedeljo 5. februarja ob 14. uri v farni dvorani v Selah. Nastopajo domači igralci.

Prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

OSREDNJI KONCERT
„KOROŠKA POJE“

ob praznovanju 70-letnice ustanovitve Slovenske krščanske socialne zveze za Koroško, v nedeljo 26. februarja ob 14. uri v Domu glasbe v Celovcu.

Prisrčno vabljeni!

JANEZ ŠVAJNCER

5

Pridi k potoku

3

Zinka Meglič in Dragica Flis sta se dajali, katera od njiju bo izkazala več naklonjenosti mlademu učitelju. Nista mogli zatajiti, da se ogrevata zanj. Ko je stopil v zbornico, sta obe hkrati pogledali v njegovo smer. Oči so se jima leskale mnogo bolj kot drugim učiteljicam. Špela Hreščak je go-dila dekletova vnema, da si hočeta pridobiti fanta. Novo razodetje pa ji je pomenilo to, da je tudi Dragica Flis zavrtelo.

Gregor Šipek je čutil laskave poglede na sebi.

„Kaj pa sta opazili na meni, da me tako zaverovano gledata?“ je vprašal. „Imam pomečkano obleko? Hlač si nisem zlikal. Kratko in malo ne ljubi se mi, če sem odkrit ...“

Doma mi je mama likala. Ne prebogosto. Sicer pa ... ne morem se hvaliti. Kako naj bi si takrat sprebral obleke, ko pa sem premogel samo eno. Tako dolgo sem jo nosil na sebi, da so mi hlačnice zacvetele. Spodaj, pri čevljih ...“

Visoke čevlje so mi kupovali. Topotal sem po cesti. Takole.“ Ponazoril je počasno in okorno hojo.

Zinka Meglič je preložila kup zvezkov in jih s treskom vrgla na mizo.

Dragica Flis je kimmila z glavo.

„No, vaju moje pripovedovanje ne zanima? Zdita se mi nemirni in raztreseni. Kje sta z mislimi? Sta jih poslali k potoku? Lepo je tam med vrbami in jelšami. Vesta, odkril sem sijajen prostor. Če hočeta, lahko odidemo vsi trije na sprehod. Pokazal vama bom kamne. Nenavadne oblike. Ploščati, podolgovati, narezljani. Voda jih je obrusila. Vsak dan malo. Niti ne vsak dan. Leta in leta je porabila za to svoje vododelstvo.“

„Več, Gregor,“ se je zadirčno oglašila Špela Hreščak, „saj si duhovit, toda nisi si izbral najboljših snovi za pogovor.“

„Da ne? Porodila se mi je misel, ki utegne navdušiti tudi dekleta. Na šoli bi lahko ustanovili krožek za nabiranje nenavadnih kamnov.“

„Že imamo naravoslovni krožek,“ je dolgočasno pripomnila Štefka Vranc. Pravkar je vstopila vsa zadihana. Spustila se je na stol in si z desnico pahljala obraz.

„Ti torej nisi za to, da se nam pridružiš?“ Gregor Šipek si je poravnal zavih na suknjiču in ga tapljal s prsti, kakor da mu nagaja.

„Nihče me še ni povabil,“ je rekla Štefka Vranc. „Sploh ne vem, o čem ste se pogovarjali. Preslišala sem budilko. Pa sem jo naravnala in navila. Kaj si hočem, zjutraj najbolj trdno spim. Hodili bi lahko po meni in se ne bi prebudila.“

„Nočna ptica.“ Gregor Šipek se je zahabljal in pihnil cigaretni dim v Zinko Meglič. Naglo se je presedla in z roko počistila zrak pred sabo.

„Ali si jo videl zunaj? Nikar ne žali. Štefka ni mesečnica, da bi jo nosilo okoli. O tebi pa še nisem čisto prepričana, da ...“

„Špela, ti si rojena mati,“ je odobravajoče rekel Gregor Šipek. „Nasvete deliš z zvrhano mero. Vsega, kar počno naša dekleta, le ne opaziš, a ne?“ Zaobjel je s pogledom učiteljice. „Danes vas ne morem pridobiti za svoje načrte. Nisem kriv, če ste slabo razpoložene ...“

Rekel bi, da vas celo občudujem. Zakaj bi se mi hlinile in samo pritrjevale? Imate polno pravico, da ugovarjate. Kljub temu premislite, kaj sem vam predlagal ...“

Naveličan sem enoličnosti ... Mrki pridemo v zbornico, mrki odidemo iz nje. Pogrešam malo več splošne razgibanosti. Dovolj mi je mrtvila. Mlad sem in hočem živeti.“

„To je tisto,“ je olajšano zategnila Špela Hreščak. „Dokaži z dejanji, česar doslej nisi storil. Poglej po naših dekletih. Ali ti ne zaigra srce, ko se zazreš v njihove oči?“

„Špela, zaviraj, zaviraj,“ se je oglašila Zinka Meglič in brez misli rila po kupu zvezkov.

„Jaz se nikomur ne ponujam,“ je odločno rekla Štefka Vranc. „Zadovoljna sem, da zjutraj nisem zaspala. Ravnatelj bi mi zapel pesem v molu.“

„Dekleta, gremo, ali niste slišale zvonca?“ Gregor Šipek je potlačil cigareto v pepelnik in se oddaljil.

„Nismo ga raznežile in pridobile,“ je razočarano rekla Špela Hreščak. „Ni pa brezupno. Le priznajmo, da nismo izbrale pravega trenutka. Bo že, bo že, nikar ne obupajmo.“

Preostale učiteljice, ki so ves čas molčale, so se obložile z učili in odšle v razrede.

Ravnatelj Gvido Zorec je ustavil Gregorja Šipka na hodniku, ga potrepljal po rami in udvorljivo vprašal: „Bi ti pomagal pripraviti proslavo na šoli?“

„Ne mučite me, tovariš ravnatelj, odzvonilo je, zato se mi mudi. Kakšno proslavo načrtujete? Bom potem prišel k vam v pisarno. Velja?“ Ze mu je roka malomarno šla v zrak.

Tako moji učitelji ne govorijo z mano, se je slišal ravnatelj v sebi, ni mu pa prišlo z jezika.

Priznal si je, da mu Gregor Šipek zaposluje misli. Krade mu čas. Marsikdaj obstane sredi dela in premišlja o njem.

Revna mladost. Fantovi starši se počasi prilagajajo novemu času. Oče železničar, mati gospodinja in delavka. V hiši vsa leta nobene posebne spremembe. Oba hočeta ohraniti nekdanje navade.

Gregor je njun najstarejši sin. Pustil je štiri bratce, dve sestrici in pobegnil k stricu v mesto.

Ko ga je vprašal, zakaj je odšel z doma, je odvrnil, da ne more odgovoriti. Morda se je naveličal revščine? Povsod so na boljšem kot nekoč, mu je rekel. Tudi na to pripombo ni odgovoril.

V odmoru se Gregor Šipek ni oglašil v pisarni. Zato ga je ravnatelj Gvido Zorec poiskal v zbornici. Našel ga je sredi živahnega klepetanja.

„Zakaj nisi prišel k meni?“ je tipaje vprašal. „Čisto sem pozabil,“ je mirno odgovoril Gregor Šipek. Iskal je pomoči pri učiteljicah in jih podrezal: „Recite kaj! A

Opazujemo svoje otroke

Ko se otrok rodi, mnogi starši s strahom pričakujejo, kako se bo razvijal. Tam, kjer že imajo kakega otroka in so že imeli priložnost spoznati otrokove „prve korake“ v življenju, se bodo orientirali po njih. V primeru pa, da je stopil v življenje prvi otrok, iščejo drugih poti.

Nekateri starši se poglobljajo v literaturo, posvetujejo se tudi z zdravniki in drugimi roditelji, hodijo v posvetovalnice in podobno. Mnogi, posebno mamice, si dajejo okrog otroka toliko opravil, da podnevi in ponoči bedijo nad otrokom, da od skrbi ne morejo spati, medtem ko se otrok popolnoma normalno razvija. Drugi spet ne razmišljajo o otroku. Sicer ga opazujejo, morda tudi kaj posebnega opazijo, vendar si ne belijo glave. Tretji so docela brezbrizni in o svojih otrocih sploh ne razmišljajo, četudi prihajajo le-ti kar po vrsti psihično prizadeti na svet.

Ce smo poudarili načelo, da je treba telesno ali duševno prizadetega otroka čimprej zajeti v vzgojni proces, je potrebno med tema dvema kategorijama opozoriti na neko razliko. Telesno okvaro, na primer okvaro vida, sluha, govora ali telesno invalidnost, opazi pogosto lahko že nestrokovnjak, zato je takega otroka lažje zajeti v vzgojanje, medtem ko je takšno ugotavljanje pri duševni nerazvitosti precej težavno. Sicer pa govorimo o teh osnovnih stopnjah nerazvitosti: o zelo težki stopnji, ko ostane človek tudi po več letih na stopnji dojenčka; o srednji stopnji nerazvitosti, ko ostane človek na stopnji petletnega otroka, a se v predšolski dobi tudi do petega leta starosti ne razvija povsem normalno, oziroma so malenkostni odkloni opazni le zelo previdnim očem, pa otrok v prvem razredu osnovne šole ne more slediti učni snovi in zaostaja. Ko se lotimo kategorizacije takih otrok, smo navadno zelo previdni, da ne bi otroku povzročili škode.

Zanimivo je, da dobra učiteljica v „mali šoli“ že v kratkem času opazi takšne posebnosti in odklone, kar jo vzpodbudi, da o takem otroku globlje razmišlja, ga preučuje in posreduje svoje ugotovitve centru za socialno delo ali oddelku za socialno varstvo pri občinski skupščini, ki potem sproži kategorizacijski postopek. V preteklem šolskem letu je bilo zajeto v male šole veliko otrok. Pobvaliti je treba učiteljice, ki so delale s temi malčki, kajti zelo zglodno so opravile svojo dolžnost opazovanja in strokovno poglobljeno opozorile na izjemne otroke, ki se v malih šolah niso znali prav orientirati, ki se niso vpljučili v igre in delo, ki so se zelo oddaljili od povprečja večine in jih je bilo treba individualno obravnavati.

Izbor duševno nerazvitih otrok predšolske dobe za kategorizacijo je v mnogih primerih težaven zaradi domačega okolja. Imamo družine, v katerih posvečajo starši in drugi svojci vzgoji svojih malčkov veliko pozornost. Če otrok kljub skrbni negi in vzgojni pozornosti ni napredoval, tako, kot bi moral, gre običajno za primarno prizadetost kot posledice okvare sive možganske skorje. Starši drugega tipa družine se priložnostno za vzgojo sicer zanimajo, toda zanimanje je mlačno, nestanovitno in zato je tudi tu iskati vzroke za psihofizično prizadetost. Otroci so v določenem pogledu vzgojno

Različne jedi iz ocvirkov

Ocvirki niso le za zabelo. Iz njih kuhamo in pečemo zelo okusne slane in sladke jedi, ki so všeč tudi tistim, ki sicer ocvirkov ne marajo.

Biti pa morajo dobre kakovosti, da bo tudi jed dobra. Nikakor ne smejo biti pretemno ocvrti in tudi ne preveč sprežani oziroma stisnjeni, ker vsebujejo pre malo maščobe in so praznega okusa. Za spodaj opisane jedi so boljši na roke zrezani kot predobno zmleti, čeprav jih za določene jedi med pripravo večkrat zmeljemo ali sesekljam.

Ob cvrenju premislimo zakaj vse bomo ocvirke rabili in jih temu primerno začnimo. Najbolje je da del ocvirkov ne začnimo niti s čebulo, niti z lavoram pa tudi solimo jih ne. Tako nam bodo na razpolago za prav vse vrste jedi — sladke in slane.

Za naše jedi so najbolj ustrezni srednje maščeni ocvirki. Mast, ki se jih drži mora biti bela. Če je v receptu rečeno, da jih je treba precvrti, jih ne smemo preveč. Ohraniti morajo svojo svetlo barvo in prvotni okus.

JAJČNI OCVRKOV NAMAZ

$\frac{1}{2}$ kg ocvirkov, 2 v trdo kuhani jajci; 2 čebuli, 3 dkg masti ali masla; 1 vložena paprika, sol, poper, gorčica in začimbenega posipa po okusu.

Ocvirke dvakrat zmeljemo, prav tako svetlo prepraženo seseklano čebulo, jajci in papriko. Zmes solimo, popoprano in začnimo s posipom. Dobro premešamo in postavimo na hladno, da se primerno strdi. Namaz mora biti lepo mazav.

SKUTNI OCVRKOV NAMAZ

$\frac{1}{4}$ kg ocvirkov, $\frac{1}{4}$ kg skute, 5 dkg masla, 1 seseklana čebulica, 1 kisla, seseklana kumarica, sol, paprika; 1 do 2 žlici goste smetane.

Maslo rahlo umešamo in mu postopoma dodamo pretlačeno in stepeno skuto, seseklano čebulo, kisel kumarico, paprike po okusu. Solimo. Gostoto namaza uravnavamo s smetano. Namaz naj nekaj časa počiva na hladnem, da se zgosti.

OCVRKOVA PAŠTETA

$\frac{1}{2}$ kg ocvirkov, 3 čebule, 4 jajca, sol, poper, gorčica, sardelne paste po okusu, limonov sok, olja po potrebi.

Ocvirke zmeljemo. Na olju prepražimo seseklano čebulo nato pa prilijemo razžvrkljana jajca, jih mešamo, da mehko zakrknjejo. Odsta-

zanemarjeni in duševno zaostali. Vzgojanje takšnih otrok je težje kot prvih, ker ga ne podpira ali pospešuje sodelovanje staršev. V tretjem tipu družine pa so brezbrizni starši, ki jim je vseeno, kako se razvija ali napreduje njihov otrok, pa naj bo prizadet ali ne. Otrok je vzgojno zelo zanemarjen in duševno zaostal in kažejo njegove duševne manifestacije podobno psihofizične prizadetosti, ki verjetno niti ni pogojena z okvaro sive možganske skorje. Označujemo jo zato tudi kot „psevdozdebilnost“. Če pa gre v takšnih primerih za pravo debilnost (beseda izhaja iz lat. besede „débilis“, kar pomeni „slaboten“), je vzgajanje v posebni osnovni šoli še celo otežkočeno, otrok sam pa nosi po krivdi brezbriznosti doma dvojna bremena in je tudi zaradi tega še posebno težak vzgojni primer.

Kot torej vidimo, je marsikaj odvisno od staršev. Zato je prav, da se vzgoji svojih otrok in njihovemu opazovanju zelo aktivno posvečamo.

vimo in primešamo ocvirke. Solimo, popramo, začnimo z gorčico, sadelno pasto in limonovim sokom. Dobro zmešamo. Če pasta ni gladka, jo pretlačimo ali zmeljemo. Denemo jo na hladno, da potrdi. V hladilniku se drži nekaj dni.

BELOKRANJSKI POPARJENI ŠTRUKELJ Z OCVRKI

Vlečno testo: $\frac{1}{2}$ kg mehke moke, 2 do 3 žlice olja, ščepec soli, mlačna voda.

Nadev: 3 žlice masti, $\frac{1}{2}$ kg ocvirkov; slan krop.

Naredimo vlečno testo, ki naj počiva najmanj pol ure. Nato ga razvlečemo kot za vsake štruklje. Pustimo razvlečenega nekaj minut, da se malo osuši, nato ga pokapamo z raztopljenjo mastjo, ki ne sme biti vroča. Vroče kaplje masti testo zgrbančijo in strgajo. Po vrhu namažemo z ocvirki, ki naj bodo le toliko pogreti, da se dajo mazati. Pri zelo maščavi ocvirkih vzamemo masti le eno žlico. Testo zvijemo. Zvitek zvijemo kot palico na pomokanem loparju in ga vsadimo v peč. Če pa ne pečemo v peč, tedaj zvijemo zvitek v okroglo in pomaščeno kozico ali tavo. Spečemo v pečici. Pečen štrukelj zrežemo na rezine in jih polijemo s slanim krompom. Čez nekaj minut zabelimo z ocvirki in ponudimo. Kropa ne sme biti preveč. Ponudimo s kislim zeljem repo, solatami ali pa tudi k fizičlovu juhi. Štruklje pa lahko ponudimo tudi suhe.

KROMPIRJEVO ŠTRUKELJCI Z OCVRKI

Krompirjevo testo: 1 kg krompirja, približno 20 do 25 dkg moke, 2 jajci, 3 do 5 dkg masla, sol; maščoba za pekač.

Nadev: $\frac{1}{2}$ kg ocvirkov, zelen peteršilj.

Kuhan krompir pretlačimo, dodamo moko, sol, jajci in maslo ter pognetemo v gladko testo. Razvaljamo ga na približno 2 mm debelo. Izrežemo kroge velike kot krožnik. Vsak krog namažemo z ocvirki in potresemo s seseklanim

Rokam naj se ne vidi, kaj delajo

Zima tudi koži na rokah ne prizanaša. Suh zrak v zakurjenih prostorih in temperaturne razlike naredijo precej škode. Koža razpoka in če je pri delu ne zavarujete vsaj z zaščitno kremo, če že ne z gumijastimi rokavicami, so roke videti prav zdelane. Poleg vsega se zlasti pozimi radi lomijo in cepijo še nohti. Čas je, da kaj ukrenete.

Če se vam nohti cepijo kar naprej, poprosite za nasvet zdravnika. Morda bo ugotovil, da vam zelo primanjkuje kalcija. Tudi prehrana je včasih lahko kriva, da nohti niso zdravi. Spremenite jedilnik, na mizi naj bo hrana, bogata z beljakovinami, vitamini in rudninskimi snovmi. Tako, kot je treba hraniti tudi nohte, pa že v nekaj mesecih postanejo bolj trdni. Pri pomivanju, pranju in podobnih gospodinjskih opravilih pa se navadite nositi gumijaste rokavice.

Na vrsti je dosledna pa pravilna nega rok in nohtov.

1. Za umivanje uporabljajte blago milo.
2. Roke si zmerom obrišite do suhega, da vam koža ne bo razpokala.
3. Večkrat na dan jih namažite s posebno kremo za roke. Ne skrbite, te kreme niso masne, ampak kožo prevlečejo s tanko zaščitno plastjo, ki jo obenem neguje.
4. Maske niso samo za obraz, ampak tudi za roke. To so kopeli v rahlo ogretem olju. Tako kopel privoščite rokam vsaj vsak teden enkrat.
5. Kožo na rokah boste osvežili in utrdili z izmeničnimi kopelmi. Tople kopeli žile širijo, hladne jih krčijo. Izmenične kopeli ne prijaajo samo rokam, ampak vsemu organizmu. Pomagajo pri migreni, nespečnosti in živčnosti. Osnovno pravilo: začnite s toplo vodo in nehajte s hladno. Tople kopeli naj trajajo približno 2 do 4 minute, hladne pa le po 15 do 50 sekund. Temperatura tople vode naj ne presega 43 stopinj Celzija, temperatura hladne vode pa naj ne pade pod 15 stopinj Celzija. Pri kopeli naj voda sega do srede nadlahtnice (za nožno kopel do srede meč). Med kopanjem naj bodo mišice sproščene. Če bi bile napete, bi to lahko povzročilo krč.
6. Naše babice so si lepšale kožo na rokah z limoninim sokom. Posnemajte jih! Povrh roke namažite še z masno in hranljivo kremo. Pri tem posebno skrbno vtrite kremo v kožico ob nohtu. Postala bo mehkejša in še rasla bo počasneje.

ne, da ima učitelj polno glavo skrbi? Kje pa utegnem misliti še na kako proslavo?

Ravnatelj Gvido Zorec se je obrnil k učiteljicam. „Povabil sem ga k sveji v pisarno, da se pogovoriva o njegovem deležu na proslavi. Ni izjema, zato ne more stati ob strani in vsega prepustiti vam. Vsi moramo sodelovati. Kako naj uspeva naš kolektiv brez skupnega nastopa?“

„A tako, že razumem,“ je zaneseno rekla Špela Hreščak. „Tovariš ravnatelj, name lahko računaš. Nikoli se nisem odtegnila. Kar povej, kaj naj naredim. Moj zborček je pripravljen in lahko vsako uro zapoje.“

„Sodelovala bom, nimam pa nobene točke,“ je obžalujoče pripomnila Zinka Meglič.

Pripravljenost so pokazale tudi vse druge učiteljice. Gregor Šipek je nemočno gledal zbrane obraze. Zdelo se je, da je šele zdaj domel, da ga je polomil, ker je poprej zavrnil ravnatelja. Bil je le videz, že se mu je vrnila samozavest.

„Malenkost. Tovariš ravnatelj, zakaj se živcirate? Proslava bo! Kdo je glavni? Lahko prevzamem jaz celotno organizacijo. To bom opravil mimogrede. Malo petja, deklamacij in govor pa je gotovo.“

Zbornico je napolnilo pritajeno hihitanje. „Tako si Janezek postavi grad na oblaku.“ Ravnatelj Gvido Zorec je pomolčal nekaj hipov in nato nadaljeval. „Nesporazum med tabo in mano je v osnovi. Ti si pristaš površnosti, jaz temeljitosti.“

Ni umaknil predirljivih oči z Gregorja Šipka. „Mar bom moral pripraviti zate poseben tečaj o dolžnostih in pravicah? Kriv sem tudi sam. Ustno sem te seznanil z našim hišnim redom, napaka pa je bila v tem, da ti ga nisem izročil napisanega.“

Pričakoval sem, da bo moje pojasnilo zadoščalo. Zmotil sem se, žal, kar niti ni usodno niti prepozno, da bi ne mogli odpraviti pomanjkljivosti ...

Izvoli, preštudiraj inupoštevaj od prvega do zadnjega člena. Ne želim, marveč zahtevam in ti nalagam dolžnost,

da boš spoštoval zakonitosti naše šole.“ Izročil mu je akt o notranji organizaciji dela in se obrnil proti izhodu.

„Tovariš ravnatelj,“ je pretirano vljudno rekel Gregor Šipek, „hvala za tole. Še danes bom prebral in si izprašal vest. Mogoče sem ga lomil, nikdar ne veš. Nihče ni popoln, zato domnevam, da sem tudi sam kje kiksnil. Dekleta, ali ni tako? Ni pa to razlog, da bi si morali politi lase. Mi smo ja kar v redu kolektiv. Za temi stenami, ki jih bo treba pobeliti, se krešjejo naše umske zmožnosti. Ne smemo se poleniti. Zame se ne bojte, glavno imam polno načrtov.“

„Razložil jih boš lahko čez dve uri.“ Ravnatelj Gvido Zorec je odprl večji zvezek brez črt in s kulico zapisal datum in besedilo:

— Danes ob trinajsti (13.) uri sestanek učiteljskega zbora v zbornici. Dnevni red: 1. proslava, 2. razno.

Podpisal se je nekoliko vijugasto, in ko je končal je rekel: „Vsi smo dosegljivi, zato se lahko takoj dobimo.“

Učiteljice so očitno kazale živčnost, ker jih je ravnatelj zadržal po pouku. Špela Hreščak se je izgovarjala na kuho in oba otroka, a morala je z drugimi vred potrpeti in ostati v zbornici.

Gregor Šipek je zamudil deset minut, in še ko se je pojavil, je počasi odložil dnevnik in se delal, kakor da išče prostor, čeprav je imel svoj sedež.

„Solarji so bili nemirni, komaj sem jih ukrotil,“ je navrgel, si prižgal cigareto, sedel na stol, da je zahreščal star les pod njim, in položil roki na mizo.

Ravnatelj Gvido Zorec je spregovoril najprej o splošnih zadevah. Izrazil je zadovoljstvo, da vsak učitelj opravlja svoje dolžnosti z dobršno mero prizadetosti.

„So pa med nami posamezniki, ki se še niso popolnoma vživeli.“ Poblisnil je po stropu, kakor da ne namiguje na nikogar od zbranih.

Učiteljice so dobro vedele, koga je ravnatelj izbral za tarčo. Tudi Gregor Šipek je čutil ost uperjeno vaze, a se je delal brezbriznega. Potegnili je k sebi popisan list papirja in se mučil z nečitljivo pisavo. Čačke so Zinkine. Le kdaj bo nehala s tolikšno površnostjo? Še sama se muči, kako pa naj bi

peteršiljem. Zvijemo kot omloto in počez zložimo v pomazan pekač. Spečemo v precej topli pečici. Pečemo 40 do 45 minut. Zraven ponudimo kislo zelje ali repo, poljubno solato ali kako kuhano zelenjavno prikuho. Štrukelji so tudi imenitna priloga k raznim mesnim jedem z omako ali brez.

SLANE OCVRKOVE POGAČICE

$\frac{1}{4}$ kg ocvirkov, 30 dkg moke, približno $\frac{1}{2}$ dl goste smetane, približno $\frac{1}{2}$ dl vina, 2 rumenjaka, malo soli, 2 dkg kvasa, pičlo 1 dl mleka ($\frac{1}{8}$ l), malo kumine ali popra; 1 rumenjak, maščoba za pekač.

Ocvirke zmeljemo. Iz njih, moke, vzhajane kvasa, smetane, vina, rumenjaka, soli in mleka zgnemo testo. Gostoto testa uravnavamo z mlekem, zato ga dodajamo postopoma. Testo trikrat razvaljamo v pravokotnik in ga nato zložimo takole: najprej po dolgem na tretjine. Dobljeni testeni pas pa zložimo spet na tri dele. Eno tretjino podložimo pod sredino, drugo tretjino denemo po vrhu sredine. Testo pustimo na hladnem pokrito pol ure. Nato valjanje in zlaganje še dvakrat ponovimo. Končno ga razvaljamo na slab cm debeline. Z obodcem za krofe izrežemo kroge. Po vsakem krogu naredimo z noževim hrbtom mrežo. Pomažemo z rumenjaki in potresemo s kumino ali poprom. Zložimo na pomaščen pekač in spečemo v srednje topli pečici, ko se pogačice nekoliko dvignejo. Ponudimo tople ali tudi mrzle k čaju, kavi, vinu ali z jogurtom za malico ali večerjo.

KRHKI OCVRKOVI KEKSI

20 dkg ocvirkov, 25 dkg moke, 4 dkg masla, sol, 1 jajce, kumina, 1 raztepeno jajce za mazanje.

Ocvirke zmeljemo. Iz vseh naštetih sestavin na hitro pognetemo krhko testo. Pokrito naj vsaj pol ure počiva. Nato ga razvaljamo za dva noževa hrbta na debelo. Po testu narahlo povajamo z ribeznom, da se naredi vzorec. Z modelčki izrežemo kekse, pomažemo jih z jajcem, potresemo s kumino ali soljo in spečemo.

on razvozlal, kar je napisala. Slišal je ravntelja, ko je povzdignil glas.

„Vsi nismo pri stvari. Komu pripovedujem? Na tem mestu sem zato, da skrbim za enotnost našega kolektiva. Močni bomo le tedaj, če bomo složni. Kdor se odteguje dolžnostim, naj pove. Tu je primerno mesto, da se pogovorimo o tem, kar nas teži.“

Zahtevam spoštovanje predpisov. Izločiti je potrebno zasebnost. To se ne dela tukaj, dovolj je prostega časa, in popolnoma vseeno mi je, kako ga preživite. Ne razumite me dobesedno, odločno preganjam prestopke, ki kvarijo ugled učitelja.“

Zinka Meglič je vzdihnila. Misli so jo prestavile h Gregorju Šipku.

Skrivoma je iskala njegove oči. Zakaj ji ne privoščijo pogleda? Rada bi se zbližala z njim. Zaman si prizadeva. Gregor se ne odziva. Gleda mimo nje v prazno, kakor da mu nič ne pomeni, niti toliko ne, da bi jo povabil na sprehod. Dozdeva se ji kot knjiga, ki ji veter sunkovito obrača liste.

Dragica Flis je opazovala Zinko. Tudi njej so uhajale oči na Gregorja Šipka.

Križarila je med obema in pazila na vsako podrobnost. Sluti, da se nekaj plete med njima. Oh, ko bi se le motila!

Ne more se ubraniti nemira. Leglo ji je v prsi, teža, breme, tišči naravnost k srcu. Noče se raznežiti, a obhaja jo slabost.

Gregor Šipek ji je prinesel upanje, da se bo rešila samote. Na nikogar se ni navezala. Dekleta so se sprijateljila z njo, pa ni tisto, kar si želi. Potrebuje blažila svoji razboleli duši.

Najhujše ji je tedaj, ko nastopi mrak. Cesta utone, luči v hišah svetijo turobno ... Tedaj si zaželi ven, nekam daleč ... da bi ubežala pred samo seboj.

Špela Hreščak je opazno pritrdjevala ravnatelju, ni se pa mogla otrestiti občutka, da Zinka in Dragica kaj malo briga, kar pripoveduje.

Sumljivo iščeta s pogledi mladega učitelja. Pred njo ne bosta prikriji, pridobila si je dovolj izkušenj. Tudi sama je doživljala njima podobno ... (Dalje prihodnjič)

„Brezpogojno je spoštoval in razumel svoj narod...“

Oton Župančič, ki se je rodil pred sto leti, je v petdesetih letih svojega ustvarjanja spisal veliko praznih sestavkov, poročil in kritik, dve drami, številna pisma in vrsto intimnih zapiskov, ki jih do danes naša javnost še ne pozna. Očaral nas je pa predvsem s svojo poezijo, ki šteje več kot tisoč enot in v kateri je bogalo izrazil svojo nenavadno, bujno in strastno osebnost. Za vselej se je naselil v naši zavesti in v naših srcih s pesmimi. Beremo jih, prebiramo in jih poslušamo resno človeško vznemirjeni, zavzeti in očarani. Očarani nad lepoto in spevnostjo naše besede, predvsem pa nad zlahkim in dragocnim življenjem tega poeta, ki si tako oblastno pokori čudovite izrazne možnosti našega jezika. Ob stoletnici rojstva mu moramo izreči spoštovanje, ljubezen in hvaležnost, in to v imenu vsega, kar smo dojeli v njegovem pesništvu. In če bomo uganili njegov poglavitni smisel, si bomo morda mogli odgovoriti tudi na vprašanja: kaj nam je dal in kaj nam daje? Kaj je njegovo izročilo? Ali nas more in nas bo mogel spremljati in voditi na naših potih tudi vnaprej?

Pri tem se je treba zavedati, da je Župančič predvsem intimen lirik in da nam je svoje poglavitno izročilo podal s pesniško upodobitvijo svojega visokega človeškega življenja. Središče tega in vsega njegovega dela je čudovito ubrana trojica, ki obvladuje vse njegovo snovanje. Ta vsebinska trojica je: radost, ki je prekipevajoče življenje, smrt in smisel. Vsaka izmed teh besed vsebuje vrsto odtenkov in pomenov, kakor je tudi predstava te trojice v njegovem delu mladane prisiljena, zakaj radost, smrt in smiselnost žive v njem ne samo druga poleg druge, temveč druga v drugi in so kratkoma enoten odziv pesnikovega srca na svet in življenje. In vendar si jih oglejmo ločeno.

Radost prekipevajočega življenja
Radost je preočiten element Župančičeve poezije in to ne samo mladostne, temveč vse do starosti. Radost kot taka, kot čustvo ali počutek. Ne radost kot pojem ali kot predmet, kot kakršna je vsebovana v himničnem opevanju tega čustva na primer v Schillerjevi odi, katere začetne kitice je v Deveti simfoniji uporabil Beethoven: „Radost lepa iskra božja, hčerka iz Elizija...“ Ne, pri Župančiču je radost element njegove pesmi, ki neposredno vre iz besed in stihov. Njegovo osnovno življenjsko čustvo je, zaradi katerega kratkoma mora peti, da ga izpoje ali da ga požlahtnijo vrne življenju.

Svež dih od gora,
od slane s poljan,
ves v rosah opran
se dan lesketa.

Vsaka misel kristal,
vsaka želja je ptič —
čez plan, čez grič
v sinjine od taji

Tako poje radost, ki je stopnjevano življenje. Čistejše radosti si skoraj ni mogoče predstavljati. To je sama brezskrbna mladost, ki si ne ve kam od sreče zaradi opojne svežosti jutranje narave, zaradi jasnega dneva, zaradi življenja kot takega. In zdaj drugačnoma, zamišljena radost, z zavestjo dopolnjena radost v sorodni pesmi, kjer si skuša pesnik z mislijo razložiti smisel svojega občutja:

Zlata jutra in zarj šumeči slapovi,
rosa, razlita vsak dan v krasoti novi...

Jezer blešk, odblesk nebeškega morja,
tiho v brezbrezje valujoča obzorja...

Vse je v tebi; v tvojo dušo se lije
večnost brez konca; njene harmonije —
stoj in nagni pobožno nadnje uho —
zarovite ti skozi prsi dero.

Nova beseda in z njo nova niansa radosti je beseda pobožno. To je zdaj pobožna radost, ki obožuje naravo in življenje, in radostna zavest o čudežnem sorodstvu med stvarstvom in lastno dušo. Ali je to zavest iz radosti ali radost iz zavesti? Ne eno ne drugo. Eno sta in eno je pesnikovo prekipevajoče srce, ki mora izpeti svojo ljubezen, občudovanje in radost. Predvsem ta, ki je vsa ena sama vroča energija. Njeno kipenje ne umolkne v pesniku in tako ali drugače poje v vseh njegovih pesmih ali kot vodilna melodija ali vsaj kot opojna spremljajva, in to vse do zadnjega napeva. Da, prav do njegove zadnje ure ali do njegove zadnje pesmi. Imamo njegovo poslednje pričevanje v odlomku iz kraja njegovega življenja, v odlomku,

ki je ostal nedorečen, ne do kraja izpet:

Siroki zrak; Svetlo razlito zarje!...

Čuda sveta! Šumeče morje ljudstev!
Brezkončna plima in oseka čustev!
Stvaritelj! Preroki novih ver!
Vladarji! Sužnji! Človek-bog, Bog-zver!
O plug, ki orje svet!...

Mogočen izbruh radosti nad svetom in življenjem, od katerega se zdaj poslavljajo z bolečim navdušenjem v okrutno jasno položaju, kakršnega nam podajajo začetni stih te pesmi:

Kako bi dihal rad, poslušal, gledal,
sedel med vami, katero vmes povedal —
pa me tišči steptan nad mano grob,
da s želom butam v ta nizki strop.

Poslednja radost v teh mladane pošastnih verzih, polnih ljubezni, ob-

V mater pretajno sem našel nazaj,
sredi kali sem... in dobro je.

Toda to sta bili smrti dveh prijateljev. V osvobodilni vojni postane smrt smiselna, postane pa za pesnika tudi bolj osebna, neposredno osebna. Čuti jo v sebi. Čuti jo predvsem kot vprašanje o smislu človeškega bitja in žilja. Vprašuje se v lapidarnem slogu kitajskih pesnikov:

Povej mi kdo,
kam oblaki pljujo,
kam plice leto,
kam vode teko,
kam človek gre.

In tako do konca dni. Tudi o tem imamo pričevanja, in to v njegovem intimnem zapisu, zabeleženem komaj leto dni pred njegovo smrtjo, v katerem si govori: „Reka teče in tvoj čoln misli, kakršna je ta Prešernova, ki jo drsi nezadržno proti silnemu slapu nia-

komur, je v njem ne samo živela, temveč je gospodovala nad njegovim življenjem. Živeti polno, toda lepo in vzneseno in predvsem hrabro, je njegovo geslo. Pagum je velika beseda v njegovi etiki, ki je vsa zgrajena na človeku in na njegovem dostojanstvu. Ta gospodujoča miselnost kljub nekaterim bežnim izjavam in kljub tej ali oni pesmi, kjer ogovarja Neznana, ne pozna boga, temveč je vsa iz človeka in za človeka. Smrt je neizbežna usoda slehernega bitja. Toda človek je visok stvor, čigar življenje mora imeti smisel, more ga pa imeti samo v poslušnosti našemu višjemu čutu, ki nam z vso svojo zagonetnostjo vendarle govori jasno, in sicer: da je živeti treba, in to odgovorno, lepo in če je treba, a treba je, junaško. In kakor spremlja Župančiča njegov iščoč nemir, tako ga tudi neodstopno spremlja vera v neznan poslanstvo človeka in v smiselnost vsega njegovega početja.

Tej usodi zvesto bori za pokornost slutnji svojega človeškega srca, ki se oglašča v njem brez nehanja kot zapoved, kot namen. Bori se za to svojo vero v neznan smisel spričo niagarskega slapa in spričo nepojmljive ogromnosti pošastnega vesolja, katerega smisla nam ni doumeti, če ni pojem smisla vse preveč človeško omejen spričo brezmejnosti. To je tragičen boj. Za poeta kakor za vsakogar. In vendar to srce blagoslovila življenja, pa četudi samo zaradi njegove čudežne lepote, ki ga bodri z upanjem, da ne more biti nesmiselna. To je visoka drama človeka, ki se zaveda svojega dostojanstva. In visoki hipi njegove pesmi, prebujenja, vizije, razsvetljenja in nočni psalmi so zapisi, ki nas obveščajo o dragoceni dogajanju v tem človeku. Tak je Župančičev boj za smisel, za vero v smisel. Tako je izročilo njegove življenjske drame.

Ta drama je bila tembolj zamotana, ker se odvijala sredi burne drame narodnega kolektiva, ki mu je pesnik pripadal. Bil je živa in pozorna priča pešim desetletjem našega povsem nenavadno naglega in neugnanega razvoja. V njem je pesnik doživel dve naši veliki prebujenji. Prvo ob propadu Avstrije, ko so se Slovenci odločili za skupnost z jugoslovanskimi narodi, nato pa našo nedavno odločitev za smrtno tveganje osvobodilnega boja. Ves čas je ljubil svoj narod brezmejno, ni pa bil nikoli popustljiv in nikoli ni bil banalno radoljuben. Ne, zmeraj je zahteval tudi od naroda in zmeraj pripravljeno zavreči v njem vse, kar je zavreči treba. In značilno za tega visokega duha je dejstvo, da je brezpogojno spoštoval in razumel svoj narod ravno v teh dveh časih navdiha za obe zgodovinski odločitvi. Tu je ves tak, kakršen je v vsem svojem življenju: visokoumen in poln brezpogojne odločnosti za poslušnost velikemu človeškemu čutu. In samo ta ga je nezmojljivo privedla v tabor borcev za svobodo in revolucijo in to brez omahovanja. Taka je politična podoba Otona Župančiča, ki se je sam imel za apolitičnega človeka.

V burnih dneh oktobrske revolucije je nesrečni ruski pisatelj Izak Babel izrekel tehten, nekoliko preseneljav stavek: „Banalnost je kontrarevolucija.“ Stavek je vreden pozornosti, za nas tem bolj. Predvsem zaradi Župančiča, poleg tega pa zaradi talikerih očitnih kalnih težajev in hotenj, ki sredi našega življenja zavedno ali nezavedno streme k banalnosti, k banalnosti v jeziku, v umetnosti ali v pojmanju življenja in v vsej naši sodobni potrošniški miselnosti, ki se zmagovito uveljavlja med nami in ki vidi edini smoter življenja v prazni in banalni dobroti. Župančič je bil ves in brezpogojno nasproten taki usmerjenosti in hotenju, ki zmeraj spremljajo pravo človeško zgodovino, kakor gnla voda stoječih rokavov prenekatero mogočo reko. Res je, vsa človeška beda je izpovedana v njegovem delu, toda ta beda ni pri njem nikoli banalna, temveč je tragična, kakršna je pri vsaj svoji budnosti vsa njegova poezija. Predvsem pa je vsa antibanalna. Prav zaradi tega nekateri ljudje Župančiča ne cenijo, a nikar da bi ga ljubili. Toda to je tem slabše samo zanje. In če je banalnost kontrarevolucija, potem je kontrabanalnost — revolucija. Kar zagotovo je, kakor je tako nazorno pokazala zgodba Župančičevega življenja, ki ga njegovo proličnega srca kljub njegovi nepolitičnosti ni moglo privedi drugam, kakor tja, kamor je stremela velika težnja našega naroda in kamor stremi večja težnja človeštva, ki si hoče ustvariti na svetu pravico in mir. V tej jasni povezanosti med notranjo odličnostjo in revolucionarnim čutom za smisel zgodovine je naposled zadnje Župančičevo izročilo, ki je zadnje stopnjevanje izročila njegove človeške drame med rojstvom in smrtjo. To skupno njegovo je tako, kakor je o njem že zdanj rekel Ivan Cankar, da je Župančič rodovom slovenskih razumnikov in bralcev vlival budnosti in poguma za dosego in za boj, kakršnega je od njih zahtevalo življenje. Zaradi tega velikega izročila pesnika častimo, zaradi tega nam je drag. Spoštujemo njegovo pesem in prepričani smo, da nas je dobro vodil v preteklosti in da nam bo z lučjo svoje pesmi še marsikdaj kazal pot tudi v bodočnosti in nas vodil v naših prizadevanjih: njegova radost, njegova človeška drama, njegova vera v smisel, njegova pokornost veliki človeški zapovedi in ves življenjski pogled njegove visokoumne, sleherni banalnosti luje osebnosti so tudi nam jamstvo za pravo človeško smer.

Slavnosni govor Josipa Vidmarja na osrednji proslavi ob stoletnici rojstva Otona Župančiča v Ljubljani

čudovanja in smrti. Radosten pozdrav in blagoslov svetu, življenju in vsemu njegovemu neugnanemu snovanju sil, moči in duha, ki so splelene v širno nepopisno dogajanje in v ogromni prizor stvarstva in človeškega snovanja pod svetlo različni zarjami. To je Oton Župančič, se pravi, njegova radost.

„Dokler me smrt ne zgrudi...“

V zadnji pesmi je v njegovi radostni ljubezni do življenja prisotna smrt. Župančič je ne ljubi in ne govori o nji tako pogosto kakor o svoji radosti. Toda v njegovi zavesti ali podzavesti živi, sicer ne bi mogel v trenutkih srečanj z njo spregovoriti o nji tako silovito in vedežno. Smrti dveh prijateljev sta bili nekoč taki srečanja. V ciklu Manom Josipa Murina Aleksandrova je pel o smrti s skoraj besno silovitostjo. Grobovi tuljoli Plemenčece oko, krepka pest, uporne prsi, kipeče srce in genij — vse zapisano smrti, kajli

dokler ne pade zadnje jasno čelo,
ki lesketa na njem se večnosti poljub,
grobovi tuljoli!

Milejša je njegova misel o smrti sredi velikega umiranja v prvi svetovni vojni, ko posveti svojo pesem umrlemu prijatelju Joži Bercetu, v kateri pravi pokojnik:

garskemu: ta te brez milosti pategne navzdol in raztrešči ob skale in zavije v zamolki nerazložni šum in hrum, ki je enak večni tišini. Ta šum in hrum, enak večni tišini, požre tvoje pesmi, hrepenenje in bolečine in jih pomeša s skrivnostnimi zvoki, izvirajočimi od vsepovsod in od nikoder, iz katerih so se rodili tvoji kriki, tvoj vrisk in jok. Odkod? — Zakaj — čemu in kam? Tako se zdaj brez odgovora vprašuje pred obličjem smrti, ki je blizu, ki je že v njem. Tako človeško pretresljiv je Oton Župančič pred obličjem smrti, se pravi pred usodo nas vseh.

Ali je ostal brez odgovora na svoja vprašanja? Prešeren si je na vprašanje čemu in kam odgovoril diskretno v komaj znanem nemškem nagrobnem napisu poljskemu prijatelju Emilu Korytku:

Naj zgrudi smrt človeka,
človeštvo ostane; z njim
do poznega še veka
živi, kar zanj storim.

Kljub iskanju, o katerem imamo sledove v pesmih vseh dob njegovega življenja, ni Župančič nikjer zapisal misli, kakršna je ta Prešernova, ki jo je poslovenil on. Toda če je ni zapisal, je živela v njem v bistvu podobna misel: zavest o človekovih dolžnostih, ki so kaj vemo od koga naložene vsa-

In ta vera mu ves čas narekuje stihe, kakršne slišimo v njegovi Zdravici, in druge, ki so polni radostne volje, visokega življenjskega okusa in odločnosti.

Hočeš, srce, razodetja,
hočeš razvnetja ponosnega?
Dvoma dovolj neizprosne
ti je, srce!

Stoj ko drevo brez zavetja!
Višji si, bolj te pretresa vihar,
višji si bližji nebeški ti žar,
dalj gre oko.

Govori si gesla:

Kuj me, življenje, kuj!
če som kromen,
se raziskrim,
če joklo, bom pel,
če steklo, naj se zdrobim.

In v Ostrniški prigodici, namenjeni sinu, govori v prisposodbi:

Ziveti-umreti je usoda naša,
a cilj nam je visoko posajen!
Poglej drevo, za usodo nič ne vpraša,
a večno se bori za svoj namen.

Drama dostojanstva

To je prisposodba drami njegovega življenja, v kateri se ne vprašuje po usodi, saj je jasna, temveč se kljub

TELEVIZIJA

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 4. 2.: 15.00 Svetovno prvenstvo v drsanju — 16.25 Svetovno prvenstvo v rokometu — 18.00 Podvig gospoda Hansa — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Ljudje, ki nevarno živijo — 20.15 Satirična komedija — 21.55 Sezija — 22.40 S. p. v drsanju — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 5. 2.: 14.55 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju — 15.25 Rokomet (svetovno prvenstvo) — 16.45 Evropsko prvenstvo v drsanju — 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Telovadba za smučarje — 18.30 Če bi imel en milijon — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Semen — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 6. 2.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Konji — Made in USA — 19.30 Gmota in prostor — 20.00 Vstop prost — 20.55 Pariške zgodbe — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Minnie in Moskowitz.

TOREK, 7. 2.: 18.00 Šolski poskusi in šolska reforma — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Avstrija leto po 1984 — 19.30 Obraz stoletij — 20.00 Izpraznimo kar cela banko — 21.25 Čas v sliki, kultura — 22.00 Klub 2.

SREDA, 8. 2.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Tiralska) — 19.00 Mejniki svetovne zgodovine — 20.00 Schubertiada — 21.00 Marie Curie — 21.50 Čas v sliki in kultura.

ČETRTEK, 9. 2.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vstop prost — 19.30 Steklo — 20.00 Nekdaj — 21.05 Čas v sliki in kultura — 21.40 Klub 2.

PETEK, 10. 2.: 18.00 Orientacija — 18.25

Pregled sporeda — 18.30 Slike k zajtrku — 19.30 Odiseja — 20.15 Novo v znanosti — 21.00 Nova — 21.20 Legenda Robina Hooda — 22.10 Čas v sliki in kultura — 22.45 Show Harry Belafante.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 4. 2.: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — 8.15 Kosovirja na leteli

žlici — 8.30 Tehnica za točno tehtanje — 9.00 Mali svet — 9.30 Pata samoupravljajnja — 9.55 Svetovno prvenstvo v veslalomu za ženske — 10.30 Po sledah napredka — 11.00 Dokumentarna oddaja — 11.40 Novela Henryja Jamesa — 12.25 Svetovno prvenstvo v veslalomu — 13.30 Poročila — 16.20 Poročila — 16.25 Rezerviran čas — Obzornik — Mladinski film — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Starejši sin — 21.15 Svetovno prvenstvo v drsanju — 22.30 Dnevnik.

NEDELJA, 5. 2.: 7.40 Poročila — 7.45 Za nedeljsko dobro jutro — 8.25 625 — 8.45 Starejši sin — 9.55 Svetovno prvenstvo v specialnem slalomu — 10.45 Kaj je narobe s fantom — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.25 Svetovno prvenstvo v specialnem slalomu — 13.15 Jules Verne — 13.55 Poročila — 17.40 Športna poročila — 17.45 Košarka Bosna : Brest — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vrnitev odpisanih — 21.05 Madona, kje vse sem te kopal — 21.35 Dnevnik — 21.55 športni pregled.

PONEDELJEK, 6. 2.: 9.05 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Vrtec na obisku — 17.30 Svet, v katerem živimo — 18.00 Obzornik —

18.10 Litografija in sitotisk — 18.45 Mladi za mlade — 18.20 Cirkak — 20.00 Preden bo petelin zapel — 21.40 Kulturne diagonale — 22.25 Dnevnik.

TOREK, 7. 2.: 8.15 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Pisani svet — 17.45 Obzornik — 17.55 Proslava ob slovenskem kulturnem prazniku — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kako upokojiti vampirja — 21.10 Revija najboljših na svetovnem prvenstvu v umetnostnem drsanju — 22.30 Dnevnik.

SREDA, 8. 2.: 8.50 TV v šoli — 14.55 Nago-met Italija : Francija — 17.05 Poročila — 17.10 Kosovirja na leteli žlici — 17.30 Rubens — 18.00 Obzornik — 18.10 Jugoslovanska trimska televizija — 18.45 Romantika na pohodu — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Pobesneli mesec — 22.00 Dnevnik — 22.15 Miniature — 22.30 Slalom za ženske.

ČETRTEK, 9. 2.: 9.00 TV v šoli — 10.00/11.30 in 12.30/14.00 Veslalom za ženske — 16.00 Šolska TV — 16.35 Veslalom za ženske — 17.30 Poročila — 17.35 Po sledih Marka Pola — 18.25 Obzornik — 18.40 Profesor Baltazar — 18.50 Tehnica za točno tehtanje — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 O neapeljskem rubinu — 20.45 V živo.

PETEK, 10. 2.: 9.00 TV v šoli — 12.00 Smuk za moške — 15.00 TV v šoli — 16.05 Smuk za moške — 17.10 O študentu, krčmarici in sodniku — 17.35 Deček Dominik — 18.00 Obzornik — 18.10 Slovesne narodne v vesel družbi — 18.45 Pata samoupravljajnja — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavnoglasbena oddaja — 21.05 Razgledi — 21.40 Dnevnik — 21.55 Serpico — 22.45 Poročila.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 4. 2.: 9.55 Svetovno prvenstvo v vesljalom za ženske — 15.00 Stari sodnik — 16.00 Spomini iz Merana — 17.00 Gradbišče — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Iščemo prominentnega pisatelja — 20.20 TV igra — 21.35 Poročila in šport.

NEDELJA, 5. 2.: 9.55 Svetovno prvenstvo v slalomu za moške — 12.25 Slalom za moške — 15.30 41 stopinj ljubezni — 17.00 Zivalski leksikon — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Paj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Prenos iz Garmischa — 20.15 Avanti, avanti! — 22.40 Šport — 22.50 Nočni izbor: Jean Tinguely — 23.35 Poročila.

PONEDELJEK, 6. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Francoščina — 10.30 41 stopinj ljubezni — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Nonstop nonsens — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 7. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Gmota in prostor — 10.30 Napoleon je vsega kriv — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zivalski raj — 18.25 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Beljaška pustovanje — 22.25 Poročila in šport.

SREDA, 8. 2.: 9.00 Tudi šale morajo biti — 9.30 Šolski poskusi in šolska reforma — 10.00 Madrid in centralna Španija — 10.30 Kapitan Nemo — 17.00 Stari lev — 17.25

Tudi šale morajo biti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Fenomen Lurd“ — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Iščemo prominentnega pisatelja — 20.20 TV igra — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 9. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Izpraznimo kar celo banko — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Radovednež — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Protokol nekega gledališkega dela — 21.20 Cesar Atlantike — 22.20 Poročila in šport.

PETEK, 10. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Steklo — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Notredamski zvonar — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zgodovina za povestjo — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Derrick — 21.20 Argumenti — 22.05 Šport — 22.15 Umazani junaki iz Yucca — 23.50 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC

SOBOTA, 4. 2.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 5. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 6. 2.: 15.45 Celovski radijski dnevnik — N. Kriegl: Ziljska ohcet.

TOREK, 7. 2.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.35 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 8. 2.: 15.45 Celovski radijski dnevnik — Ob Prešernovem dnevu.

ČETRTEK, 9. 2.: 15.45 Celovski radijski dnevnik — Moteli — Mladina in šport.

PETEK, 10. 2.: 15.45 Celovski radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na

SAK ples

ki bo v soboto, dne 4. februarja 1978 ob 20.00 uri pri Šoštarju v Globasnici.

Za ples igrajo Veseli planšarji

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni Odbor

SPORTNI VESTNIK

SVETOVNO PRVENSTVO V SMUČANJU 1978 —
GARMISCH PARTENKIRCHEN

Zlata kolajna za Avstrijca Walcherja

23-letni Avstrijec Josef Walcher si je v nedeljo v izredno napetem tekmovalnem priboril zlato kolajno v smuku. Srebrno je osvojil Nemec Michael Veith tretji pa je postal Avstrijec Werner Grissmann in s tem dobil bronasto kolajno. Rezultat ni preveč presenetljiv, saj je Walcher le potrdil svoji dve zmagi v Kitzbühlu in dokazal, da je začasno najboljši v smuku. Razočarali so predvsem švicarji, saj so si pričakovali vsaj eno kolajno; najboljši švicar Müller je postal istočasno z Korošcem Klammerjem peti. Za veliko presenečenje v pozitivnem smislu pa je poskrbel ruski smučar Vladimir Makjev, ki je s svojo uvrstitvijo na devetem mestu prekosil znane smučarje Planka, Russija et c.

Rezultat:

1. In svetovni prvak v smuku Josef Walcher A 2,07,12
2. Michael Veith ZRN 0,07 zaostanka
3. Werner Grissmann A 0,36 zaostanka

Št. Janž priredil 7. smučarsko prvenstvo Rožne doline

V nedeljo 22. januarja je smučarsko društvo št. Janž na št. Janskih rutah v obliki vesljaloma priredilo 7. smučarsko prvenstvo Rožne doline. Javljeno je bilo 230 smučarjev, od katerih jih je štartalo 188. Otroci so vozili na drugi progi kot ostali smučarji, kateri so se borili na 1200 m dolgi progi, višinska razlika je znašala 250 m, vrata je bilo 42. Poleg prireditelja in drugih Rožanskih klubov so se udležili prvenstva tudi Salani in se uvrstili med najboljšie. Za veliko presenečenje je poskrbela mlada Borovljanka Barbara Schwarz, katera je vozila najboljši čas, čeprav tekmuje šele v skupini šolarj. Najboljši dneva pri moških je postal Ranner Helmut iz Bistrice. Rezultati v posameznih skupinah:

Otroci (dekleta): 1. Uznik Dominika, št. Janž 57,17
Otroci (fantje): 1. Pristovnik Pepi DSG Sela 55,10, 2. Moschitz Tomaž, št. Janž 56,09

Šolarje I: 1. Oraže Milan, DSG Sela 1,24,09; 2. Olip Dorothea, DSG Sela 1,40,20

Šolarji II: 1. Oraže Ando, DSG Sela 1,28,43

Šolarke I: 1. In najboljša dneva Schwarz Barbara, SC Borovlje 1,19,82; 2. Doujak Sonja, DSG Sela 1,28,47

Šolarke II: 1. Sochor Valentin, SC Borovlje 1,21,87; 2. Ogris Walter, DSG Sela 1,22,30; 3. Ogris Siegfried, DSG Sela 1,22,43

Mladinke I: 1. Doujak Veronika, DSG Sela 1,26,31; 2. Hedenik Elisabeth, št. Janž 1,27,24; 3. Meschnigg Inge, št. Janž 1,33,54

Mladinci I: 1. Sagmeister Gerald, SC Borovlje 1,22,81; 2. Rozman Franc, št. Janž 1,22,99; 3. Inzko Stanko, št. Janž 1,24,45

Mladinke II: 1. Sablatnik Anni, št. Janž 1,26,90

Mladinci II: 1. Sagmeister Peter, SC Borovlje 1,14,92; 3. Oraže Tomi, DSG Sela 1,17,61

Zenske: 1. Malle Stef, ATUS Bistrice 1,24,00; 2. Oraže Elsi, št. Janž 1,28,33

Splošna skupina: 1. Huss Walter, SC Borovlje 1,16,04; 3. Gabriel Alojz, št. Janž 1,16,69

Starostni razred: 1. In najboljši dneva Ranner Helmut, DDK Bistrice 1,14,07; 3. Uznik Erich, št. Janž 1,16,72

Zahomčani so na deželnem prvenstvu dobro odrezali

Na koroških nordijskih prvenstvih v Beljaku so se Zahomčani kot moštvo zelo dobro odrezali, saj so osvojili dve prvi, dve drugi in dve tretji mesti. Povedati pa je treba, da sta v splošni skupini zasedla prvo in drugo mesto tudi Zahomčani, Hans Millonig in Karl Schnabl, katera pa iz „osebnih“ razlogov ne skakata več v domačem klubu, ki ju je treniral v mladih letih in ju spravil med najboljše na svetu. Domačemu klubu pa je ostal zvest Hans Wallner, ki se je uvrstil na tretje mesto.

Uvrstitev Zahomčanov med prvimi tremi:

Šolarji I: 3. Norbert Märtl
Šolarji II: 1. Michi Kaiser
Mladinci I: 1. Slig Godac, 2. Bernhard Pipp, 3. Michi Kaiser
Juniorji: 2. Andrej Millonig, 3. Karl Kaiser
Splošni razred: 3. Hans Wallner

Avstrijsko hokejsko prvenstvo se nagiba h koncu

Avstrijsko hokejsko prvenstvo, katero je vsebovalo letos nekaj presenečenj in razburljivih tekem, stopa v zadnji fazi. Prvih štiri moštve se je že kvalificiralo za play-off. V tem takozvanem play-offu bo igral prvi na lestvici proti tretjemu in drugi proti četrtemu. Vsako moštvo ima dve tekmi doma in dve v tujini. Za vstop si mora ekipa priboriti tri zmage. Če se tekma konča neodločeno, se nadaljša tako dolgo, da eno izmed moštve ustrelj zmagoviti gol. Za play-off so se kvalificirala naslednja moštva: Celovski KAC, ATSE iz Gradca, HC Salzburg in ECS Innsbruck. Na tem vrstnem redu je predvsem presenetljivo, da se je moštvo iz Salzburga uvrstilo na tretje mesto. Predvsem je to zasloga dveh kanadskih legionarjev Cunninghama in Lamoureuxa. Toda tudi drugi klubi imajo izvrstne „tajske delavce“, kar potrjuje tudi stanje na lestvici za gole. Rezultati zadnjega kola: Kapfenberg — Salzburg 9:4; ATSE Graz — IEV 3:5; KAC — WEV 7:6.

Slovenski atletski klub prišel s treningom

Že sredi januarja so se pričeli pripravljati za spomladansko sezono tudi igralci Slovenskega atletskega kluba. Pod vodstvom trenerja Dragana Rogiča trenirajo dvakrat tedensko v dvorani Slovenske gimnazije. Udeležba je še kar dobra, z ozirom na neugodne pogoje za nekatere igralce, ki študirajo v Gradcu et c. Sredi februarja je na programu trainings-camp, kraj in čas pa še nista določena.

Drugo dirko v formuli 1 zmagal Carlos Reutemann

Argentinec Carlos Reutemann je zmagal preteko nedeljo v dirki za veliko nagado Brazila v Rio de Janeiro. Pri 40 stopinjah toplote (v senčljih je povel vodstvo kar ob štartu in imel po 65 krogih več kot eno minuto prednosti na lokalnega matadorja Emersona Fittipaldija. Tretje mesto pa je dosegel zanesljivo in taktično izvrstno vozečnik Niki Lauda, kateri je štartal šele iz pete vrste in postajal proti koncu dirke vedno hitrejši. Zmagovalec prve dirke za svetovno prvenstvo v Argentini, Američan Mario Andretti pa je zasedel četrto mesto.

Stanje na lestvici za svetovno prvenstvo formule 1:

1. Mario Andretti (Lotus)	12 točk
2. Niki Lauda (Brabham-Alfa)	10 točk
3. Carlos Reutemann (Ferrari)	9 točk
4. Emerson Fittipaldi (Copersucar)	6 točk

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 4. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napevi — 14.05 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 14.25 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ansambliom Jože Kampič — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popolnari dvajset — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

NEDELJA, 5. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.15 Voščila — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

PONEDELJEK, 6. 2.: 4.20 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringaraja — 9.20 Pesmica za mlade risarje in pozdravi — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Izročila stoletij — 18.25 Zvočni signali — Z ansambliom Franca Flereta — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Don Pasquale — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Za ljubitelje jazz — 24.00 Poročila.

TOREK, 7. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Obiski naših solistov — 19.45 Z ansambliom Jože Privšek — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.10 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 S popevkami v vselem pustnem razpoloženju — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

SREDA, 8. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Zapojmo pesem — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Po Talijinih poteh — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Ob izviri ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 16.00 Loto vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Utrinki iz svetovne zborovske glasbe — 19.45 Z ljubljanskim jazz ansambliom — 20.00 Koncert iz našega studia — 22.20 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

ČETRTEK, 9. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Jugoslovanska zborovska glasba — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za mlade poslušalce — 16.00 Vrtljak — 17.00

einladung
vabilo
invito

**INTERNATIONALES SPRINGEN
UM DEN GAILTAL-POKAL**

**MEDNARODNI SKOKI ZA
ZILJSKI POKAL**

**GARA INTERNAZIONALE
DI SALTO PER LA
COPPA DI ZILA**

**INTERNATIONALES
JUGENDSPRINGEN**

**MEDNARODNI MLADINSKI
SKOKI**

**GARA INTERNAZIONALE
DI SALTO
DELLA GIOVENTÙ**

**SV ACHOMITZ
SD ZAHOMC** **LANDESSKIVERBAND
KÄRNTEN**

60

5.
2.
78

14.00

30

Studio ob 17.00 — 18.05 Z opernih odrov — 19.45 Z ansambliom Franci Puhar — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Dva klavirska tria — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Paleta popevk iz plesnih ritmov — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

PETEK, 10. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Znano in priljubljeno — 12.40 Pihalne godbe vam igrajo — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Moment musical — 19.45 Z ansambliom Vilija Petriča — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakah — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 4. 2.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.00 V žarišču — 9.45 Zadovoljen z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 13.30 „Doživel, videl, slišal“ — 14.00 Voščila — 15.00 Pustovanje na Koroškem — 17.10 Govorilna ura pri dr. Weiβu — 18.00 Deželni razgledi — 18.15 Vesele uganke z gorskega območja Nockgebiet — 18.45 Koncertino za harmonikarski orkester.

NEDELJA, 5. 2.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Nočno življenje in dnevne sanje“ — 17.10 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.15 „Veselo in zabavno“ — 19.30 Plesoče tipke — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Stroga zaporno — 22.00 Poročila in šport — 22.30 Pustovanje.

PONEDELJEK, 6. 2.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Nagobčnik — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Z zvonečo glasbo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Otroška radijska igra — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 „Nočno življenje in dnevne sanje“ — 21.05 Evergreeni humorja — 21.30 Udarac za udarcem — 22.00 Poročila in šport — 22.25 Vroče melodije — 1.00 Poročila.

TOREK, 7. 2.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Nagobčnik — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Šaljive pesmi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Preklemani 37. dan“ — 17.10 Ne zaničajte mi mojstrov — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Ljudska glasba — 20.05 Pustovanje po Avstriji — 22.00 Poročila in šport — 22.25 Glasba, glasba, glasba... — 0.00 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu vabi na predavanje o

FRANCU GRAFENAUERJU

v torek 14. februarja ob 19.30 uri v farni dvorani v Šmihelu. Predava dr. Jožef Lukan.

Farna mladina v Pliberku vabi na veseloigro

„ZADREGE“

ki bo v nedeljo 5. februarja ob 19.30 uri v farni dvorani v Pliberku. Gostuje farna mladina iz Vogrč.

Gojenke strokovne šole v Sentrupertu pri sestrah prisrčno vabijo vse znanke, prijatelje, nekdanje gojenke na

„VESELO POPOLDNE“

v nedeljo 5. 2. 1978 ob 14. uri popoldne.

Spored: Dve prijazni Marički, Petelinova važnost, Dober zajtrk, Preskušajmo srčnost žene Nastopil bo tudi trio gojenk.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Pliberku vabi na

**KONCERT ROŽANSKIH
LJUDSKIH PESMI**

v soboto 4. februarja 1978 ob 19.30 uri v gostilni Sereinig v Podnu.

Prisrčno vabljeni!

Katoliški dom prosvete

SODALITAS v Tinjah

● V ponedeljek 13. februarja, ob 19. do 21. ure **Večerni seminar o pravnih vprašanjih „Socialna pomoč“**. Predavatelj: v. vl. svetnik dr. Pavel Apovnik

● Od petka 17. februarja ob 18. uri do nedelje 19. feb. ob 13. uri **Seminar KDZ „Mladinski klubbi“**. Vodja tečaja: Miha Zablatnik, prireditelj: KDZ

● V ponedeljek 20. februarja od 9. do 17. ure **Tečaj za kmetice**. Predavatelj: dr. Ernestine Fischer „Socialni problemi kmečke družine“, dipl. inž. Franc Gröblacher „Trenutni razvoj in podporni ustroj kmetijstva v Avstriji“